تصوير ابو عبد الرحمن الكردي

صلاح الدین محمد بهاء الدین

زنجیرەی چیرۆکەکانی قورئانی پیرۆز

١

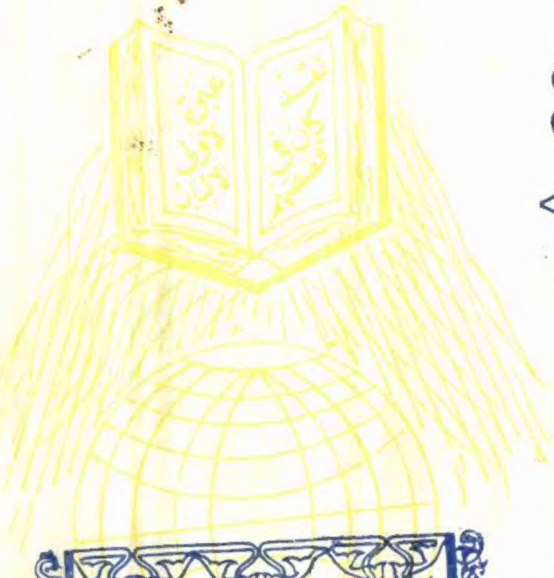

ئادەم پێغەمبەر

دروودی خوای لەسەر بێ

١٤٠٠ ك - ١٩٨٠ ز

هدیه از طرف کاک سلیمان
ملا معاویه

زنجیرەی چیرۆکەکانی قورئانی پیرۆز

ئەلقەی یەکەم

ئادەم پێغەمبەر

درودی خوای لەسەربی

صلاح محمد أمين بهاءالدين

چاپخانەی
دار الرسالة - بغداد
سالی ١٩٨٠

بسم الله الرحمن الرحيم

پێشەکی

بەناوی خـواوە ، سوپاس بۆ خوا ، درود و ستایش بۆ پێغەمبەری پێشەوا ..

قورئانی پیرۆز ، کـە خەزینەیەکی زێڕین و گەنجێکی گەوهەرین بێ ، بۆچی پەنا بۆ پڕوپیرەژن و کولێنانی و فاڵچی ودەست بڕەکان ببەین ؟! چونکە ئەبێ بیربکەینەوە ... ئایا کێ دروستی کردوین و کێ سەرپەرشتمان ئەکاو کێ ڕۆزیمان پێ ئەبەخشێ و کێ بیروهۆش و فامی پێ خەلاتت کردوین و کێ نەخۆشمان ئەخاو کێ ئەمان مرینێ و بەتەمای دادو میهرەبانی کێین ؟! بێ گومان خوای پەروەردکار ..

وە هەر ئەو خوایەش ئەتوانێ تیماری دەردەکانمان

بکات‌و ته‌نها په‌یام‌و پێغه‌مبه‌ره‌کانی ئه‌و ئه‌توانن مه‌شخه‌ڵی چاره‌سه‌ری‌و تیماری کۆمه‌ڵی شه‌که‌ت‌و شکسته‌ی ده‌ستی دوور له‌ خواییمان بکات .. هه‌ر به‌رنامه‌ی خوا توانای سود به‌خشی‌و چاره‌سه‌ری ئیمه‌و گشت مرۆڤه‌کانی هه‌یه‌ . چونکه‌ ته‌نها خوا دروستی کردوین‌و هه‌ر ئه‌ویش ئه‌زانێ چیمانه‌و به‌چی چاره‌سه‌ر ئه‌کرێین ؟! بۆیه‌ قورئان خاوه‌نی خوێندنگایه‌کی واچاره‌سه‌رکه‌ورو حه‌کیمانه‌ی بزورگه‌ که‌ توانی کۆمه‌ڵگه‌ی بێشه‌ره‌نگ‌و دڕونده‌ سروشتی ئه‌و کاته‌ی نیوه‌دورگه‌ی عه‌ره‌ب بکاته‌ نموونه‌ی خاوێن‌و به‌ختیارترین کۆمه‌ڵگه‌و بیکاته‌ پێشڕه‌وی کاروانی خێرو چاکه‌ له‌ دنیادا ، شارستانیه‌تێکیان له‌ په‌نای قورئانداو به‌ هۆی قورئانه‌وه‌ بنیات‌نا که‌ ئه‌وه‌ چوارده‌ سه‌ده‌یه‌ هێشتا بلێسه‌ی گڕی شۆڕشه‌که‌ی هه‌ر له‌گه‌ڵ که‌شکه‌شانی ئاسمان چه‌پۆکانیه‌تی ..

جا بۆیە ئەوە لەم ڕوانگەوە حەز ئەکەم بخەرمووی - خوێنەری بەڕێز - کە سەرێك لە خەزێنەی پڕ تفاقو کۆگای ڕازاوەی پڕ کەمالی قورئانی پیرۆز بدەین بۆ تیماری دەردەداریمانو چارەی بەد ئەحوالیمان .

بەلاّم لە بەر ئەم سەهۆلّ بەندانە ناهەموارەی کە دنیای گرتۆتەوەو تەنانەت مێشكو هۆشەکانیش بەستویانە ، بەردو قۆلّێك بچین کە لەگەلّ تەمەنی بیرو هۆشماندا و لەگەلّ ڕۆژی بانگەوازەکەی قورئاندا بگونجێ ، چیرۆکەکانی قورئانی پیرۆز بە باشترین پەنا ئەزانم بۆ ئەو مەبەستە .. هەم چیرۆكو زستان بەیەکیان خۆشەو هەم مەبەستی ئێمە کە بەهرەوەر بوونە لە خزمەت فەرمایشتە زێڕینەکانی پەروەردگاردا دێتە دی .

لە بەختی ئێمەشدا وا خێزانە بەختیارەکەی مامۆستا ڕەحیم خەریکی گێڕانەوەی ئەو چیرۆکە

پیرۆزانەن لە کۆڕێکی چیرۆك خوانی شەوانەدا کە
لە قالبێکی شانۆگەری قەشەنگدا هەر چیرۆکەی
بەچەند دانیشتنێك تەواو ئەکەنو دوا شەویشیان
دائەنێن بۆ شی کردنەوەی خاڵە گرنگەکانی
چیرۆکەکانو گوڵچن کردنی پەندەکانیان .

دە فەرموون خوشكو برای شیرین با فریای
چیرۆکی یەکەمی زنجیرە چیرۆکەکان بکەوین کە
سەرگوزەشتەی دروست بوونی یەکەم مرۆڤ و
جێ نشینیەتی ئادەمیزادو دوژمنایەتی شەیتان و
زەفەربردنەکانی شەیتان بە باوکە ئادەمو خێزانەکەی
و ڕۆڵەکانی ئەگێڕێتەوە .. لە خوا ئەخوازم کە
بەڕەزامەندیەوە ئەم بەرهەمە کاڵو کرچەش لە ئێمە
قبول بکاو لە قورئانی پیرۆز بەهرەوەرمان بکاو
کۆمەکمان بکا بۆ تۆمارکردنی ئەڵقە داهاتووەکانی
ئەم زنجیرە پیرۆزە ...

صلاح الدین

محرم / ١٣٩٤ شباط / ١٩٧٤

خێزانی ماموّستا عبدالرحیم

ماموّستا رەحیم : ماموّستایەکە لە یەکێ لـە
خوێندنگاکانی کوردستان .

فاطمەخان : دایکی منالەکانی ماموّستایەو سووکە
خوێنەواریەکی هەیەو بە جوانی یارمەتی ئەدا لە
بەڕێوە بردنی ئەرکی ماڵداری‌و لێ پرسراوە لە
پەروەردەی منال‌و سەروکاری ماڵدا .

ئوسامە : کوڕی گەورەی ماموّستایە ، قوتابی پۆلی
پێنجەمی ئامادەیی یە .

حەمزە : کوڕی بچوکی ماموّستایە ، قوتابی پۆلی
سێهەمی ناوەندی یە ..

نەسیبە : تاقە کچی مامۆستایەو لە پۆلی یەکەمی
ناوەندی یە ، شایانی باسیشە کە بە جوانی ئادابی
شەرمەی ئافرەتی موسڵمان ڕانەگرێت ، هەرچەندە
هاوڕێکانی تانەی لێ ئەدەن ...

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿٢٩﴾ وَإِذْ قَالَ

رَبُّكَ لِلْمَلَٰٓئِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي ٱلْأَرْضِ خَلِيفَةً ۖ قَالُوٓاْ أَتَجْعَلُ فِيهَا

مَن يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ ٱلدِّمَآءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ

لَكَ ۖ قَالَ إِنِّيٓ أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾ وَعَلَّمَ ءَادَمَ ٱلْأَسْمَآءَ كُلَّهَا ثُمَّ

عَرَضَهُمْ عَلَى ٱلْمَلَٰٓئِكَةِ فَقَالَ أَنۢبِـُٔونِي بِأَسْمَآءِ هَٰٓؤُلَآءِ إِن كُنتُمْ

صَٰدِقِينَ ﴿٣١﴾ قَالُواْ سُبْحَٰنَكَ لَا عِلْمَ لَنَآ إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَآ ۖ إِنَّكَ أَنتَ

ٱلْعَلِيمُ ٱلْحَكِيمُ ﴿٣٢﴾ قَالَ يَٰٓـَٔادَمُ أَنۢبِئْهُم بِأَسْمَآئِهِمْ ۖ فَلَمَّآ أَنۢبَأَهُم

بِأَسْمَآئِهِمْ قَالَ أَلَمْ أَقُل لَّكُمْ إِنِّيٓ أَعْلَمُ غَيْبَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَأَعْلَمُ

مَا تُبْدُونَ وَمَا كُنتُمْ تَكْتُمُونَ ﴿٣٣﴾

[زستانەکەی زۆر سەخت و پڕ لە سەرماو سۆڵەیە ، دەرو دەشت و کێو تارای سپی بەفرینی پۆشیوە ، بەڵام ماڵی « مامۆستا رەحیم » چ باکیانە کە چۆلەکەو مارو مێروو و بێ نەوایان بەدەست سەرماوە زیل و یەمیانە ، چونکە زۆپاکەی ئەوان هەمیشە تاو بوو .. هەر کە شەو دائەهات خێزانەکەی مامۆستا بە دەور و بەری زۆپاکەدا گرد ئەبوونەوەو گوێیان لە چیرۆکە خنجیلانەکانی مامۆستا ئەگرت . . بە شێوەیەك کە زۆرتر لە کۆڕێکی ئەدەبی ئەچوو نەك خێزانێکی کوێستان نشین .

ئەمشەو « ئوسامە »ی کوڕی داوای گێڕانەوەی چیرۆکێکی زۆر گرنگ و پێویستی کرد . . ئەو چیرۆکەی کە دەمێکە چاوەڕێی ئۆرەیەتی . . چیرۆکی دروست بوونی یەکەم مرۆڤ ... سەرگوزەشتەی ئادەم پێغەمبەر - درودی خوای

لەسەربێ -] .
ئوسامە : بابە گیان ئەمشەو نۆرەی چیرۆکی باوکە

کەورەمانە ، ئادەم پێغەمبەر ـ درودی خوای لەسەربێ
ـ چونکە بەڕاستی زۆر باسێکی گرنگو پێویستە ..
خـــێزان : (بەتێکڕا) ئەرێ بە خوا باسێکی

پێویستو خوشە ..
مامۆستا ڕەحیم : ڕۆڵە گیان جۆیشم ولم نیازە ..

چـونکە بەڕاستی ئەم سەرماو سۆڵەیە کە ئەم
جیهانەی داگرتۆتەوە ناچارمان ئـــەکا لاشەمـان
بەم زۆپایە گـــەرم کەینەوەو گیانو هەستیشمان
زۆپایەکی بۆ تاوکەین .. لە ســـەرگوزەشتەی
پێغەمبەرانیش خـــۆشترو گەرمو نەرمـتر چنـگ
ناکەوێ .. هەم لە سەرمای ئەم زستانە
ڕزگارمان ئەبێو هـەم هێزو تواناو وزەی
ڕامالینی بەفرو تەرزەی ڕێکامان دەست ئەکەوێ ..
چونکە پیاو ڕێگای سەختو دوری لەڕێدا

بوو ئەبێ خـۆی گـەرم کاتەوەو چاك تفاقی سەفەر بپێچێتەوە . . بڕیار بۆ ئەم چلەی زستانە بـە رەفیقی ئەم زوپایەو چیرۆك خوانی چیرۆکەکانی قورئانی پیرۆز بەرینە سەر . .

بەڵام پێشەکی پێتان ڕائەگەیەنم ئەوەی کـە لە قورئاندا ئەبێ بۆتانی ئەگێڕمەوە ، چونکە تەنها قورئانو چیرۆکی قورئانە توانای گـەرم کردنەوەی ئێمەی ڕێبواری هـەیە ، بەڵام قـەرزارم بن ئەگـەر لە گێڕانەوەی ئـەم چیرۆکانە درێغی بکەن لای ئەوانەی کـە کەڵکی لێ وەر ئەگرن و خەساری ناکەن . .

ا چاوو گوێی هەموو خێزانەکە ئاڕاستەی دەم و زمانە پاراوەکەی مامۆستا بوو بوو ، هـەمـوو گوێ قـوڵاخ وەستابوون بـە دیاریەوە تا لەخەزێنەی بیرو هۆشە تیژەکەی بەشیان بـدا . . تا لە کۆکاوی دنیـا دیـدەیی

دینداریەکەی بەهرەوەریان بکا .. لە
ئاکاو قەڵەمەکەی فڕێ داو لێی هاتە
سەر چۆکو ڕووی کردە دایکی ئوسامة] .
مامۆستارەحیم : بەو شەرتەمان کردبێ تا ئەم
چیرۆکە تەواو ئەبێ قۆری چایەکەی تۆ لەسەر
ئاگرەکە دانەگیرێو پیاڵەکەی منیش لەبەر
دەمما هەڵنەگیرێ ... ڕۆڵەکانم ، خێزانە
بەختیارەکەم گوێم بۆ بگرن :
کاتێك کە خوای پەروەردگار زەوی‌و ئاسمانی
دروست کرد بۆ پەرستش‌و فەرمانبەری‌و
هەڵسوڕاندنی ئیش‌و کاری خۆی ، ویستی
جێنشینێکی بەهرەمەندو کارگوزار بخاتە
سەر ئەم زەویە بۆ ئاوەدان کردنەوەی‌و ژێر
بارخستنی ئەم بوونەوەرە (کەوْن) ، تەنها بۆ
ئەوەی گەورەیی خوا ئاشکرا بێ‌و خواناسی
تیابکرێ ..

خوا ئەفەرموێ ڕووبەڕووی فریشتەکان :

« من ئەمەوێ خەلیفەو جێنشینێك لە زەویدا دابنێم » فریشتەکان سەرسام بوونو کوتو پڕ وتیان :

« ئایا تۆ کەسێك دائەنێی بە جێگەدار کە خراپە بکاو خوێن ڕێژ بێ ، کەچی ئێمە دانێی کە هەمیشە فەرمانبەرو مل کەچین ؟! » .

خوای پەروەردگاریش پێی فەرمون :

« ئەوەی من ئەیزانم ئێوە نایزانن .. »

ئینجا خوای گەورە لە قوڕ ئادەمی دروست کرد وە لە گیانی خۆی ، گیانو ژیانی پێ بەخشی ، وە کردی بەو جێنشینەی کـە پێشتر هـەولی دا بـە فریشتەکان .. وە فێری ناوی هەموو شتێکی ئەم زەویەی کرد . .

وە بۆ ئەوەی بۆ فریشتەکانی ڕوون بکاتەوە کـە ئادەم شایستەی ئەو فرمانەیەو شیاوی ئەوەیە

کەجێ نشینی خواو سەرداریەتی بونەوەر بکا ..
بۆ ئەم مەبەستە چەند جۆرە شتێکی خستە بەر چاویان وە پێی فەرمون :
« ئادەی فریشتەکان ناوی ئەم شتانەم پێ بڵێن » ..
فریشتەکانیش بە حەپەساویەوە وتیان :
« خوایە ئێمە هیچ نازانین جگە لەوەندە نەبێ کە خۆت فێرت کردوین .. هەر خۆت هەموو شتێ ئەزانی » .
ئینجا خوا فەرموی بە ئادەم :
« ئادەی تۆ ناوەکانیان پێ بڵێ » ..
ئەویش بە ئاسانی ناوەکانی پێ وتن .. بێ گومان لێرەدا زانایی‌و لێهاتوویی‌و شایستەی ئادەم دەر ئەکەوێت .
ئینجا خوا فەرموی بەفریشتەکان :
« ئەوەتە من پێم نەوتن باشتر ئەزانم‌و

ئاکام لە هەموو شتێکە ؟! » (١)

حەمزە : بابە گیان حەز ئەکەم بۆمان ڕون بکەیتەوە
کە چۆن باوکە ئادەم لە قوڕ دروست کراوە چونکە
بەڕاستی لەشی مرۆڤ زۆر دوورە لە گڵو قوڕەوە
ئەگەر بە سەر زارەکی سەیر بکرێ .

مامۆستا : ڕاستە بە سەر زارەکی سەیر بکرێ
لەشی مرۆڤ زۆر دوورە لە گڵو خاکو قوڕەوە
.. بەڵام مەسەلەی دروست بونی یەکەم مرۆڤ لە
قوڕ شتێکی سەلمێنراوە چ بەفەرمودەی خوا (٢) وە

(١) لە سورەتی « البقرة / ٣٠ ـ ٣٣ » .

(٢) لە سورەتی « السجدة »

ذَٰلِكَ عَالِمُ
الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ۝ الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ
وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنسَانِ مِن طِينٍ ۝ ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهُ مِن سُلَالَةٍ مِّن مَّاءٍ
مَّهِينٍ ۝ ثُمَّ سَوَّاهُ وَنَفَخَ فِيهِ مِن رُّوحِهِ

چ بەزانیاری‌و لێکۆڵینەوەی کیمیایی .. زانایان
ئیسپاتی ئەوەیان کردوە کە ئەگەر مشتێك خۆڵی
ئەم زەمینە بهێنیو لێکۆڵینەوەوشی کردنەوەی کیمیاوی
بەسەردا بکەی لە ئەنجاما بۆت دەرئەکەوی کە «١٦»
عونسری تیایە .. وە هەروەها پارچەیەك لە لەشی
مرۆڤ بهێنیو وە بیخەیتە ژێر لێکۆڵینەوەی کیمیاوی‌یەوە
ئەبینی هەمان شێوە بریتیە لەو «١٦» (عنصر = توخم)
کە ئەمانەن :

ئۆکسجین ـ کاربۆن ـ هایدرۆجین ـ نایترۆجین
کالسیۆم ـ فوسفۆر ـ کلۆر ـ گۆگرد ـ پۆتاسیۆم
ـ سۆدیۆم ـ مەگنیسیۆم ـ ئاسن ـ یۆد ـ سلیکۆن
مەنگەنیز .. (١)

ئەسیمە : باشە ئەو شتانە ـ عناصر ـ ی دروست

---

(١) لە کتێبی «ئادەم» دانراوی مامۆستا «بهي الخولي» وەرگیراوە ..

بونی لەشی ئادەمیزادن ، ئەی گیان ـ روح ـ چیە؟

مامۆستا : بەڕاستی تائێستا کەسێك لەبارەی ڕۆحەوە هیـچ نازانێ . کەچی هەیشە ! ئەوەتە زەلامێك تەنها ئەو گیانەی لێ دەرئەچێ ، ئیتر لەشی ساغو سەلیمە کەچی بە مردوو حیسابەو دوای ماوەیەك ئەو لەشە ناسـكو ئازایەی ئەوسـای ئەڕزێو ئەبێتەوە بەخاك . .

هەمان پرسیار لە کاتی خۆیا کرا لە پێغەمبەری پێشەوا ـ صلی الله علیه وسلم ـ . وەڵامەکەی نەزانیو وەستا بە دیار ئاگادار کردنی خواوە ، پاش ماوەیەك وەڵامەکەی بەم ئایەتە بوو :

« وَيَسْئَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الروحُ مِنْ أمْرِ رَبِّي وَما أوتيتم منَ العلم إلا قليلا » . . [الاسراء / ٨٥] .

واتە : وە لێت ئەپرسن کە . . گیان » چیە؟

بلێ : کیان نهێنییەکی خوایی‌یەو ئێوە ئەوەنــدە ئاکاداریتان نەدراوەتێ کە پەی بەو شتانە ببەن ..

جا لە ڕاستی‌دا گەورەیی‌و گرنگی ئادەمیزاد لەو خەڵاتە خواییەوەیە ، واتە (روح) . ئە گینا کاتێك کە ئەو خەڵاتەی لێ ســەندرایەوە ـ واتە مرد ـ بە پەلە ئەبێ بخرێتە ناوخاکەوە یا سەر نوگم بکرێ ئەگینا بۆگەن ئەکاو ژیان لە عالەم تێك ئەدا . . ئینجا ئەبێ بزانین ئەهێنی ئەو سەرداری‌و مەزنیەی کە مرۆڤ هەیەتی ئەگەڕێتەوە بۆ ئەوگیانە کە مەگەر خــــوا بزانێ چیە ، ئەوەنــدە هەیە (دیاریەکی) خوایی‌یەو لە خودی زاتی خۆیەوە بەخشراوە بەو پارچــە قوڕەی کە خــوا کردویەتی بە ســەرداری سەرزەوی وجێ‌نشینی خۆی . (١)

ئوسامە : بابە پرسیارێك ، ئاوا بۆچی فریشتەکان

---

(١) « وَنَفَخْتُ فِيهِ مِن روحي » [الحجر] ٢٩ .

ئەو ناوانەیان نەزانیو باوکە ئادەم زانی .. ؟ !

مامۆستا : ڕۆڵە گیان ئەوە لەبەر ئەوە بوو کە

ئەو شتانە گشت پەیوەندی بە ژیانی ئادەمەوە هەبوو وە ناوی زانیبون لە کاتی پێشوودا.. چونکە ئەو شتانە گشت کەرەسەی فرمانەکەی بوون ، وە ئەبوایە ژێر باریان بخاو سوودیان لێ وەربگرێ ..

بەڵام فریشتەکان هیچ پەیوەندیەکیان بەو شتانەوە نەبوو ، وە هیچ ئیشێکیان بەشتو مەکی سەر زەوی‌و ئاسمان‌نیە . بەڵکو تەنها ئیشیان پەرستش‌و فەرمانبەری خوای میهرەبانە ، نە وچان ئەدەن وە نە خواردن وئارەزویان هەیە .. جگە لەمانەش خوای میهرەبان ئەیویست بەم نموونەیە گەورەیی‌و لێهاتوویی ئادەم بە فریشتەکان بسەلمێنێ ..

تا ئێرە ئەمشەو بەسە ، خوا کۆمەك بێ سبەی شەو هاڵاوێکی تر لە گوورەی گەرم‌و گوڕی

سەرگوزەشتەی ئادەم پێغەمبەر - درودی خوای لەسەربێ - وەرئەگرین ..

بسم الله الرحمن الرحيم

وَلَقَدْ خَلَقْنَٰكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَٰكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلَٰٓئِكَةِ ٱسْجُدُوا۟ لِءَادَمَ فَسَجَدُوٓا۟
إِلَّآ إِبْلِيسَ لَمْ يَكُن مِّنَ ٱلسَّٰجِدِينَ ﴿١١﴾ قَالَ مَا مَنَعَكَ أَلَّا تَسْجُدَ إِذْ
أَمَرْتُكَ قَالَ أَنَا۠ خَيْرٌ مِّنْهُ خَلَقْتَنِى مِن نَّارٍ وَخَلَقْتَهُۥ مِن طِينٍ ﴿١٢﴾
قَالَ فَٱهْبِطْ مِنْهَا فَمَا يَكُونُ لَكَ أَن تَتَكَبَّرَ فِيهَا فَٱخْرُجْ إِنَّكَ
مِنَ ٱلصَّٰغِرِينَ ﴿١٣﴾ قَالَ أَنظِرْنِىٓ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤﴾ قَالَ إِنَّكَ مِنَ
ٱلْمُنظَرِينَ ﴿١٥﴾ قَالَ فَبِمَآ أَغْوَيْتَنِى لَأَقْعُدَنَّ لَهُمْ صِرَٰطَكَ ٱلْمُسْتَقِيمَ ﴿١٦﴾
ثُمَّ لَءَاتِيَنَّهُم مِّنۢ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ أَيْمَٰنِهِمْ وَعَن شَمَآئِلِهِمْ
وَلَا تَجِدُ أَكْثَرَهُمْ شَٰكِرِينَ ﴿١٧﴾ قَالَ ٱخْرُجْ مِنْهَا مَذْءُومًا مَّدْحُورًا
لَّمَن تَبِعَكَ مِنْهُمْ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنكُمْ أَجْمَعِينَ

[الأعراف]

[بەم باران‌و تۆفە مامۆستا نەیئەتوانی بچێ بۆ مزگەوت ، هەر لە پەنازۆپاکەدا نوێژەکەی خەوتنانی کردو شانی دادا ، ئینجا قورگی لێ ساف کردو بانگی کردە « ئوسامە » و « حەمزە » و « نەسیبە » وە « فاطمەخان » ی دایکان .. هەموویان لەزۆپاکە کۆمەڵیان کردو لەوەدا بوو مامۆستا قسە بکا ، بەڵام نەسیبە لێی هاتە پێش‌و وەك یەکێك مەراقی قسەیەکی بێ ...]

نەسیبە : ئەرێ بابە دوێ شەو باسی ئەوەت کرد کە خوای پەروەردگار ئادەمی کردوە بە جێنشینی خۆی بۆ سەرداریەتی و ئاوەدان کردنەوەی زەوی .. بەڵام‌من لەوە حاڵی نەبوم کە ئایا حەزرەتی ئادەم بێ باوك‌و دایك لە کێ بووە ئایا چۆن لەقوڕ دروست بوە ؟

مامۆستا : زۆر جوانە رۆڵە گیان ، ئەبوایە

ئەوەمان لەیاد نەچوایە کە خـوای پەروەردگار
بە فریشتەکان ئەفەرموێ من مرۆڤم دروست کردوە
لە قوڕ جا کە گیانم کرد بە بەریا ئێوەش کڕنوشی
ڕێزی بۆ ببەن . مـانای وایە باوكو دایکی نەبوە
وە لەقوڕی سوورەوە کراو دروست بوەو خوا گیانی
کردوە بە بەریا ..وە ئێستاش زانیاری دەری خستوە
کە لەشی ئادەمـیزاد لە قوڕ دروستبوەو گیـانی
کراوە بە بەرا ـ هەروەك باسمـان کرد ـ وە پاش
مردنیش ئەگەڕێتەوە بۆ ئەو شتانە ، وە لای خوایش
هیچ شتێ گرنگ و نەگونجاو نیە ..

ئوسـامە : باشە بابە گیان ، ئەوا زانیمان کە

ئادەم لە قوڕ دروست بوەو گیانی کراوە بە بەرا ،
وە هەر چەند ئەمە دوورە لە پێش چاوی ئێمە بەڵام
لای خوا ئاسانەو هیچ دوورنیە .. بەڵام من ئەوەم لا
سەیرە کە چۆن خوا ئەمر ئەکا بە فریشتەکان سوجدە

ببەن بۆ ئادەم ؟ چونکە ناگونجێ خوا فەرمان بکا بە سوجدە بردن بۆ غەیری خۆی ..

مامۆستا : ئەمیش جوانو ڕاستە ، بەلاّم سوجدە دووجۆری هەیە : سوجدەی پەرستن کە بۆ غەیری خوا نابرێ ، وە سوجدەی ڕێز لێ گرتنو پێشوازی ، کە ئەم جۆرەی ئاخریانە خوا فەرمانی پێ کردوە لەم حالّەتەدا .. بەم جۆرە خوای میهرەبان فەرمانی کردبە سوجدە بردنی گشت فریشتەکان بۆ حەزرەتی ئادەم ، بێ گومـان کشتیان فەرمان بەرییان کردو گوێ ڕایەلّییان کرد جگە لەو یەکەیان نەبێ کە ناوی « ئیبلیسە » فیزو نەکبەتی کرتیو سوجدەی نەبرد ..

بێ گومان شتێکی سەیر بوو کە بەندە سەرپێچی فەرمانی خـوا بکاو فـیز بیکرێ ، بۆیە خواوەنـد فەرموی :

« بۆچی سوجدەت نەبرد ئەی ئیبلیس ؟ »

شەیتانیش ووتی : چونکە من لەو باشـترم ، ئەوت لە قوڕ دروست کردووەو من لە ئاگر ...

خوای گەورە خەشم‌و قینی لێ گرت‌و لە بەهەشت دەری کرد ، لە سەر ئەوبێ ئەدەبی‌و فیزو لەخۆ بایی بونەی .. فەرموی :

« لە عنەتت لێ بێ تا ڕۆژی دوایی » .

شەیتانیش وتی : خوایە مۆڵەتم بدەو بمهێڵەرەوە تا ڕۆژی سزاو پاداشت ..

خـوای میهرەبانیش مۆڵەتی داو وێڵی کرد . ئینجا ئەویش لە داخانا سوێنی خوارد کە دەست بکاتە کومڕا کردن‌و هەڵ خەڵەتاندنی ئادەم‌و نەوەکانی‌وله خشتەیـان بەرێ‌و ڕێی ڕاستیان لێ بگرێ‌و لە هەموو لایەکەوە هێرش بکاتە سـەر دڵەکانیان‌و وێڵیان بکات مادام ئەو بوو بە مایەی سەر گەردانی‌و ماڵ کاول بونی ..

خوایش فەرموی : چیت لە دەست دێ دریغی نەکەی ، چونکە فێڵو تەڵەکەو تەگبیری تۆ ناتوانێ موسڵمانی ڕاستە قینە لە ڕێ دەرکاو گومڕای بکا .. بەڵام ئەوانەی کە بە قسەت ئەکەنو شوێنت ئەکەونو شاگردیت ئەکەن ، ئەوانە وەك تۆ دوورن لە ڕەحمی خواوەو جێگایان هەر دۆزەخە .

[لە گەرمەی ئەم باسەدا بوون « مام أحمد » ی دراوسێیان بەدەنگە زوڵاڵەکەیەوە هاواری کرد]

مام أحمد : ئەوە نە نوستوون ؟ !

[ئینجا خۆی کرد بە ژوورا بێ پرس وماوە خواستن ، بۆ هەڵرشتنی ئەو دعایەو پروپاکاندەو هەواڵە درۆیانەی کە بە درێژایی ئەو ڕۆژە پەیدای کردبون .. ناچار مامۆستای زیرەك کۆتایی هێنا بە دانیشتنەکەیانو بە خێزانەکەی ڕاکەیاند کە تازە هەکەرسەبەی شەو نۆرەی باسەکەیان بێتەوە] .

بسم الله الرحمن الرحيم

وَقُلْنَا يَٰٓـَٔادَمُ ٱسْكُنْ أَنتَ وَزَوْجُكَ ٱلْجَنَّةَ وَكُلَا مِنْهَا رَغَدًا حَيْثُ
شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَٰذِهِ ٱلشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٣٥﴾ فَأَزَلَّهُمَا
ٱلشَّيْطَٰنُ عَنْهَا فَأَخْرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا فِيهِ ۖ وَقُلْنَا ٱهْبِطُوا۟ بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ
عَدُوٌّ ۖ وَلَكُمْ فِى ٱلْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَٰعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿٣٦﴾ فَتَلَقَّىٰٓ ءَادَمُ مِن
رَّبِّهِۦ كَلِمَٰتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ ۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلتَّوَّابُ ٱلرَّحِيمُ ﴿٣٧﴾

[البقرة]

بسم الله الرحمن الرحيم

وَيَٰٓـَٔادَمُ
ٱسْكُنْ أَنتَ وَزَوْجُكَ ٱلْجَنَّةَ فَكُلَا مِنْ حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا
هَٰذِهِ ٱلشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿١٩﴾ فَوَسْوَسَ لَهُمَا ٱلشَّيْطَٰنُ لِيُبْدِىَ
لَهُمَا مَا وُۥرِىَ عَنْهُمَا مِن سَوْءَٰتِهِمَا وَقَالَ مَا نَهَىٰكُمَا رَبُّكُمَا عَنْ هَٰذِهِ
ٱلشَّجَرَةِ إِلَّآ أَن تَكُونَا مَلَكَيْنِ أَوْ تَكُونَا مِنَ ٱلْخَٰلِدِينَ ﴿٢٠﴾ وَقَاسَمَهُمَآ
إِنِّى لَكُمَا لَمِنَ ٱلنَّٰصِحِينَ ﴿٢١﴾ فَدَلَّىٰهُمَا بِغُرُورٍ فَلَمَّا ذَاقَا ٱلشَّجَرَةَ
بَدَتْ لَهُمَا سَوْءَٰتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِن وَرَقِ ٱلْجَنَّةِ
وَنَادَىٰهُمَا رَبُّهُمَآ أَلَمْ أَنْهَكُمَا عَن تِلْكُمَا ٱلشَّجَرَةِ وَأَقُل لَّكُمَآ إِنَّ
ٱلشَّيْطَٰنَ لَكُمَا عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٢٢﴾ قَالَا رَبَّنَا ظَلَمْنَآ أَنفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ
لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ ٱلْخَٰسِرِينَ

[الأعراف]

[بەم باران و تۆفە مامۆستا نەیئەتوانی بچێ بۆ مزگەوت ، هەر لە پەنا زۆپاکەدا نوێژەکەی خەوتنانی کردو شانی دادا ، ئینجا قورگی لێ ساف کردو بانگی کردە « ئوسامە » و « حەمزە » و « نەسیبە » وە « فاطمەخان » ی دایکان .. هەموویان لەزۆپاکە کۆمەڵیان کردو لەوەدا بوو مامۆستا قسە بکا ، بەڵام نەسیبە لێی هاتە پێش و وەك یەکێك مەراقی قسەیەکی بێ ...]

نەسیبە : ئەرێ بابە دوێ شەو باسی ئەوەت کرد کە خوای پەروەردگار ئادەمی کردوە بە جێنشینی خۆی بۆ سەرداریەتی و ئاوەدان کردنەوەی زەوی .. بەڵام من لەوە حاڵی نەبوم کە ئایا حەزرەتی ئادەم بێ باوك و دایك لە کێ بووە ئایا چۆن لەقوڕ دروست بوە ؟

مامۆستا : زۆر جوانە رۆڵە گیان ، ئەبوایە

ئەوەمان لەیاد نەچوایە کە خـوای پەروەردگار بە فریشتەکان ئەفەرمویّ من مرۆڤم دروست کردوە لە قوڕ جا کە گیانم کرد بە بەریا ئێوەش کڕنوشی ڕێزی بۆ ببەن . مـانای وایە باوکو دایکی نەبوە وە لەقوڕی سوورەوە کراو دروست بوەو خوا گیانی کردوە بە بەریا ..وە ئێستاش زانیاری دەری خستوە کە لەشی ئادەمـیزاد لە قوڕ دروستبوەو گیـانی کراوە بە بەرا ـ هەروەك باسمـانکرد ـ وە پاش مردنیش ئەگەڕێتەوە بۆ ئەو شتانە ، وە لای خوایش هیچ شتێ گرنگێ نەگونجاو نیە ..

ئوسـامە : باشە بابە گیـان ، ئەوا زانیمان کە

ئادەم لە قوڕ دروست بوەو گیانی کراوە بە بەرا ، وە هەر چەند ئەمە دوورە لە پێش چاوی ئێمە بەلاّم لای خوا ئاسانەو هیچ دوورنیە .. بەلاّم من ئەوەم لا سەیرە کە چۆن خوا ئەمر ئەکا بە فریشتەکان سوجدە

بیەن بۆ ئادەم ؟ چونکە ناگونجێ خوا فەرمان بکا بە سوجدە بردن بۆ غەیری خۆی ..

مامۆستا : ئەمیش جوانو ڕاستە ، بەڵام سوجدە دووجۆری هەیە : سوجدەی پەرستن کە بۆ غەیری خوا نابرێ ، وە سوجدەی ڕێز لێ گرتنو پێشوازی ، کە ئەم جۆرەی ئاخریانە خوا فەرمانی پێ کردوە لەم حاڵەتەدا .. بەم جۆرە خوای میهرەبان فەرمانی کردبە سوجدە بردنی گشت فریشتەکان بۆ حەزرەتی ئادەم ، بێ گومـان کشتیان فەرمان بەرییان کردو گوێ ڕایەڵییان کرد جگە لەو یەکەیان نەبێ کە ناوی « ئیبلیسە » فیزو نەگبەتی گرتیو سوجدەی نەبرد ..

بێ گومان شتێکی سەیر بوو کە بەندە سەرپێچی فەرمانی خـوا بکاو فـیز بیکرێ ، بۆیە خواوەنـد فەرموی :

« بۆچی سوجدەت نەبرد ئەی ئیبلیس ؟ »

شەیتانیش ووتی : چونکە من لەو باشـترم ، ئەوت لە قوڕ دروست کردووەو من لە ئاگر ...

خوای گەورە خەشم و قینی لێ گرت و لە بەهەشت دەری کرد ، لە سەر ئەوبێ ئەدەبی و فیزو لەخۆ بایی بونەی .. فەرموی :

« لە عنەتت لێ بێ تا ڕۆژی دوایی » .

شەیتانیش وتی : خوایە مۆڵەتم بدەو بمهێڵەرەوە تا ڕۆژی سزاو پاداشت ..

خـوای میهرەبانیش مۆڵەتی داو وێڵی کرد . ئینجا ئەویش لە داخانا سوێنی خوارد کە دەست بکاتە کومڕا کردن و هەڵ خەڵەتاندنی ئادەم و نەوەکانی و لە خشتەیـان بەرێ و ڕێی ڕاستیان لێ بگرێ و لە هەموو لایەکەوە هێرش بکاتە سـەر دڵەکانیان و وێڵیان بکات مادام ئەو بوو بە مایەی سەر گەردانی و ماڵ کاول بونی ..

خوایش فەرموی : چیت لە دەست دێ درێغی نەکەی ، چونکە فێڵو تەڵەکەو تەگبیری تۆ ناتوانێ موسلمانی ڕاستە قینە لە ڕێ دەرکاو گومڕای بکا .. بەڵام ئەوانەی کە بە قسەت ئەکەنو شوێنت ئەکەونو شاگردیت ئەکەن ، ئەوانە وەك تۆ دوورن لە ڕەحمی خواوەو جێگایان هەر دۆزەخە .

[لە گەرمەی ئەم باسەدا بوون « مام أحمد » ی دراوسێیان بەدەنگە زولاڵەکەیەوە هاواری کرد]

مام أحمد : ئەوە نە نوستوون ؟ !

[ئینجا خۆی کرد بە ژوورا بێ پرس وماوە خواستن ، بۆ هەڵڕشتنی ئەو دعایەو پروپاکاندەو هەواڵە درۆیانەی کە بە درێژایی ئەو ڕۆژە پەیدای کردبون .. ناچار مامۆستای زیرەك کۆتایی هێنا بە دانیشتنەکەیانو بە خێزانەکەی ڕاکەیاند کە تازە هەگەر سبەی شەو نۆرەی باسەکەیان بێتەوە] .

بسم الله الرحمن الرحيم

وَقُلْنَا يَٰٓـَٔادَمُ ٱسْكُنْ أَنتَ وَزَوْجُكَ ٱلْجَنَّةَ وَكُلَا مِنْهَا رَغَدًا حَيْثُ
شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَٰذِهِ ٱلشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٣٥﴾ فَأَزَلَّهُمَا
ٱلشَّيْطَٰنُ عَنْهَا فَأَخْرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا فِيهِ ۖ وَقُلْنَا ٱهْبِطُوا۟ بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ
عَدُوٌّ ۖ وَلَكُمْ فِى ٱلْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَٰعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿٣٦﴾ فَتَلَقَّىٰٓ ءَادَمُ مِن
رَّبِّهِۦ كَلِمَٰتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ ۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلتَّوَّابُ ٱلرَّحِيمُ ﴿٣٧﴾

[البقرة]

بسم الله الرحمن الرحيم

وَيَٰٓـَٔادَمُ
ٱسْكُنْ أَنتَ وَزَوْجُكَ ٱلْجَنَّةَ فَكُلَا مِنْ حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا
هَٰذِهِ ٱلشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿١٩﴾ فَوَسْوَسَ لَهُمَا ٱلشَّيْطَٰنُ لِيُبْدِيَ
لَهُمَا مَا وُۥرِيَ عَنْهُمَا مِن سَوْءَٰتِهِمَا وَقَالَ مَا نَهَىٰكُمَا رَبُّكُمَا عَنْ هَٰذِهِ
ٱلشَّجَرَةِ إِلَّآ أَن تَكُونَا مَلَكَيْنِ أَوْ تَكُونَا مِنَ ٱلْخَٰلِدِينَ ﴿٢٠﴾ وَقَاسَمَهُمَآ
إِنِّي لَكُمَا لَمِنَ ٱلنَّٰصِحِينَ ﴿٢١﴾ فَدَلَّىٰهُمَا بِغُرُورٍ فَلَمَّا ذَاقَا ٱلشَّجَرَةَ
بَدَتْ لَهُمَا سَوْءَٰتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِن وَرَقِ ٱلْجَنَّةِ
وَنَادَىٰهُمَا رَبُّهُمَآ أَلَمْ أَنْهَكُمَا عَن تِلْكُمَا ٱلشَّجَرَةِ وَأَقُل لَّكُمَآ إِنَّ
ٱلشَّيْطَٰنَ لَكُمَا عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٢٢﴾ قَالَا رَبَّنَا ظَلَمْنَآ أَنفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ
لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ ٱلْخَٰسِرِينَ

[الأعراف]

[ئەمشەو ماڵی مامۆستا رەحیم هەریەکە خەریکی شتێکن ، ئەوەی لە بیریان چووبێتەوە هەر کۆنگرەو کۆڕە چیرۆك خوانیەکەی مامۆستا بوو .. تا ئوسامەو حەمزە نوێژی خەوتنانیان لە مزگەوت بە جەماعەت کردو بە شێنەیی گەڕانەوە بۆ ماڵەوە ، سەیر ئەکەن لەوە ناچێ باوکیان چیرۆکەکەی لە یـاد بێ ، ئەوانیش خۆیان بێدەنگ کرد تابزانن کەی جەرەسی کردنەوەی کۆڕەکە لێ ئەدا .. دەنگ نەبوو تا (فاطمەخان)ی دایکیان لە ئیش و کار بووەوەو خۆی کرد بە ژوورا ، سەیر ئەکا دەوری زۆپاکە چۆڵەو هێشتا کۆڕ گەرم نەکراوە ، بەسەر سامیەوە وتی :]

فاطمەخـان : ئەرێ ، باوکی ئوسامە بۆچی لە چیرۆکەکەمان بۆ ناگێڕیتەوە ؟ خۆ وابزانم درەنگ بێ؟

[مامۆستاش کتێبەکەی بەردەمی پێچایەوەو بێ پەروا بەرەو زۆپاکەخۆی کشاند .. ئوسامە کردی

بەگەمەو وتی :]
ئوسامە : بابە ، مادام ئەمشەو دایکم فریامان کەوت ئەبێ باسی دایکە گەورە « حەوا » مان بۆ بکەی .
مامۆستا : [بەپێکەنینەوە] بە خوا ڕۆڵە ڕاست ئەکەی هەر چەند بێ منەت سەرەی ئەو باسەبوو .
ئەوە بوو وتمان شەیتان سەر پێچی فەرمانی خوای کردو لە بەهەشت دەرکراو سوێندی خوارد کەڕێی ڕاست لە ئادەمو نەوەکانی بگرێو سەرگەردانیان بکا . با لێرەدا ئەم باسە بوەستێنینو بکەڕێینەوە بۆسەر باسی نەوەی کە باوکە ئادەم تەنیایی و بێکەسیو بێ هاودەمی خەریك بوو بێ تاقەتی بکا ، تا خوا کردی شەوێکیان بەو بێ تاقەتیەوە سەری نایەوەو کاتێ کە ڕۆژی لێ بوەوە سەیر ئەکات ئافرەتێك لەتەنیشتیەوە دانیشتوە ، زۆر

سەرسام بوو ، لێی پرسی : تۆ چیت ؟! ئەویش وتی : من ئافرەتم .. ئادەم وتی .. ناوت چیە ؟ وەلامی دایەوە : ناوم نازانم .. ئادەم وتی ناوت (حەوا) یە .

بەم شێوەیە خوا هاودەمو هاو سەری ژیانی بۆ باوکە ئادەم کەیاند تا پێکەوە ژیان بەرنە سەرو دلیان دامەزراو بێ ..

نەسیبە : بابە گیان ، ئایا دایکە حەوا لەچی دروست بووە ؟

مامۆستا : ڕۆڵە گیان ، ئەوە بوو وتمان کە بەو شێوەیە دایکە حەوا سەر لە بەیانیەك لە تەنیشت باوکە ئادەمەوە سەری هەڵدا .. بەلام بۆ باسی ئەوەی لەچی دروست بوە ، خوای مەزن ئەوەندە ئەفەرموێ کە ئێمە مەردومان لەیەك کەس دروست کردوەو

هەر لەو کەسەش هاوسەرمان بۆ دروست کرد .(١)
مانای وایە دایکە حەوا لە پەراسوی بابە ئادەم جیا کراوەتەوەو
لەو دروست بوە ، گرنگ ئەوەیە کە ئەمە دەری ئەخا
ژن و پیاو لەیەك لاشە جیا کراوەنەتەوەو زۆر پێویستیان
بە جووتی و هاوسەری هەیە ..

لە پاشا خوای گەورە فەرمانی کرد کە ئەم
ژن و پیاوە لە بەهەشتدا بژین وە ژیانێکی بەهەشتیانە
بەرنە سەر .. وە چی وە چۆن ئارەزوو ئەکەن
بیکەن .. بە مەرجێك تەنها لەو درەختە نەخۆن
کە بۆی دیاری کردبون .وە ئاگاداری کردن کە
شەیتان دوژمنیانەو پێویستە خۆیانی لێ لابدەن و بە
قسەی هەڵنەخەڵەتێن .. چونکە داخلە دڵەو پاك

(١) « النساء /١ »

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱتَّقُواْ رَبَّكُمُ ٱلَّذِي خَلَقَكُم مِّن نَّفۡسٖ وَٰحِدَةٖ وَخَلَقَ مِنۡهَا
زَوۡجَهَا

بوونەوەی نیە لە عاستی ئادەمو نەوەکانی‌دا .

بێ گومـان ئادەمو حەوا لەخۆشی‌و بەختیاریەکی زۆرابوون لە بەهەشتا وە وەك فریشتە بە ژیانێکی بەهەشتیانە ئەژیان .. ئیتر بیریکیان لەوە نەئەکردەوە کە نزیکی ئەو درەختـە قەدەغە لێ کراوە بکەون . بەڵام شەیتانی داخ لەدڵ ودوژمنیان هەمیشە لەمەڵاسدا بوو کە فرسەتیـان لێ بێنێ‌و لەو نازو نیعمەتەیان بکاو هەق دەربەدەری خۆی لێیان بسـەنێ .. ڕۆژێك لێیان نزیك بووەوە لە دیمەنی کەسـێکی دڵسۆزا لێیان هاتە پێش‌و وتی : ئەرێ کاکە ئادەم ناتەوێت درەختێکت پیشان بدەم کە لێی بخۆی ئیتر نەمر ئەبی‌و مولکی نەبڕاوەت دەستگیر ئەبێ ؟ باوکە ئادەمیش زۆر سەرسام بوو لەم ئامۆژگاریە دڵسۆزانەیەو لێی پرسی : کامەیە ئەو درەختە ؟ !

ئەویش بە پەلە دەستی درێژ کرد بـۆ ئەو

درەختەی کەخوا قەدەغەی لێ کردبوو .. ئادەم وحەوا وەك لەبانێك بخرێنە خوارەوە ڕاپەڕینو بیری فەرمانی قەدەغە کردنی ئەو درەختەیان کردەوەو زانییان ئەمە شەیتانەو ڕێی خراپیـان بۆدائەنێ .. دەمو دەس ڕایان کردو گوێیان نەدایە ..

پاش ماوەیەکی تر لە بەرگێکـی تردا ، وە بە دلسۆزی وخۆشەویستیەکی زیاترەوە لێیان هاتە پێشو پێی وتن :

بۆیە خـوا ئەو درەختەی لێ قەدەغە کردوون تانەبن بە فریشتەو نەمریتان دەست گیر نەبێو لە خۆشی ئەم بەهەشتە بەرینە بەری بن . ئەم جارەش ڕایان کردەوە لە دەستی وبە گوێیان نەکرد .. ئەویش ناچار ڕای کرد بەدوایاناو سوێندی بۆ خواردن کە مەبەستی پاکەو بۆ خۆشی و بە رژەوەندی ئەوانیەتی .

ئادەمو حەوا هەڵویستانو بە سوێندەکەی سارد
بوبوەوە ، چونکە بە لایانەوە سەیر بوو سوێند بەدرۆ
بخورێ .
دایکە حـەوا ڕوی کردە باوکە ئادەمو بەدوو
دلیەکەوە وتی :
ئەرێ ئەم شەخسە سوێندی خوارد ، تۆ بڵێی ئەمە
درۆبکا ؟! ئادەم وتی :
بە خوا نازانم ، بڵێی ڕاست بکا ؟!
حەوا وتی :
بەڕاستی من بڕوا ناکەم درۆمـان لەگەڵا بکا
چونکە هیچ بەرژەوەندی ئەوی تیا نیە ..
ئادەم وتی :
ئاخر سوێندی خوارد ، قابیلە سوێند بە درۆوە
بخورێ ؟ !
نازانم ، بڵێم‌چی ؟ بەدەم ئەم قسانەوە پێکەوە

بەرەو درەختەکە کەوتنە ڕێ و لەبەروبوومەکەیان خوارد .. شەیتان بۆ یەکەم جار دەستی هێنا بەسەر دلیاو یەکەم ئاواتی هاتەدی .. کە بە دووچاوی خۆی دی ئادەم - کە یەکەم ملۆزمی ئەو بوو ، وە لەسەر ئەو دەربەدەرو لەعنەت بار کراو بێ ئەمری خوای کرد - وا بە پیلانی ئەم هەلخەلەتاو بەکسەر - لەم کاتەدا کە بەرەو درەختەکە نزیک بوبوونەوە - لاشەی ئادەم و حەوا ڕووت بوو وە شوێنە داپۆشراوەکانیان دەرکەوت ، شەرمەساری و تەریقی ناوچەوانی ئادەم و حەوای داگرت .. حەپەساویەك گرتنی کە نەیان ئەزانی چی بکەن و بە چ کونێکا خۆیان نوقم بکەن .. دلیو دەرونیان خەجالەتی دیوانی خوابوو .. ڕووت وقوتی یەکجار شەرمەساری کردن .. ناچار گەلای درەختەکانیان ئەکرت بەخۆیانەوە تا عەیبەکانیان داپۆشن . ئەم سووچ و ئەو سووچی بەهەشتیان ئەکردو ئەیانویست لەبەر چاوی سەرپەرشتیارو

دروستت کەری خۆیان رابکەن ، بەڵام چاریان نەبوو .. بەهەر لایەکا ئەچوون هەرماواو ماڵی خوابوو . تۆڵە بەزەیی و رەحمو سۆزی خوا شەپۆلی بۆ هاویشتن و بانگی لێ کردن :

« ئەوە من ئەو درەختەم لێ قەدەغە نەکردن ؟ .. پێم نەوتن شەیتان دوژمنێکی گەورەیەو وریا بن نەتان خەڵەتێنی ؟ . ئەی بۆ هەڵخەڵەتان و بە قسەتان کرد ؟ .. » .

هاواری پەشیمانی و شەرمەزاریان بەرز کردەوەو وتیان :

« خوایە زوڵممان لە خۆمان کرد بە سەر پێچی فەرمانی تۆ ، وە ئەگەر تۆ لێمان نەبووریەو چاوپۆشیمان لێ نەکەی ئەوا زەرەرمەندو ماڵ کاوڵی هەردوو دنیا ئەبین » .

بەم جۆرە شەیتان توانی بەسەر ئەو هەموو نازو

نیعمەتەی بەهەشتدا باوە گەورەو دایە گەورەمان هەڵخەڵەتێنێ بەو درەختە بچکۆلەیە ..

نەسیبە : بابە گیان پرسیارێك ، ئایا ئەم درەختە چی بوو وا بوو بە هۆی سەرگەردانی و تاوانکاری حەزرەتی ئادەم وحەوا ؟!

مامۆستا : بەڕاستی کیژی من ، مەسەلە گرنگی ئەو درەختە نەبوو .. چونکە ئەو درەختە وەك ئەڵێن (گەنم) بووە کە بە درەخت دانانرێ وە ئەبێ پێی بوترێ ڕوەك (نبات) .. بەڵام هەرچی بووبێ شایانی ئەوە نەبوو کە بە سەر ئەو هەموو نازو نیعمەتی بەهەشتەدا دڵیان بۆی لێ بدا .. بەڵام بناغەی شتەکە ئەوەیە کە خوای گەورە ئەو درەختەی بۆیە قەدەغە کرد کە بە کردارو وەك (پەراوە) دەربکەوێ کە دوژمنایەتی شەیتانو بە چکەکانی لە قالبو پلەیەکی زۆرو زیادایە ، وە هەروەها ئادەمو

ئەوەکانیشی ناتوانن لە بەردەم پیلانەکانی شەیتاندا خۆیان ڕابگرن ... ئەگەر بە ئیمانو باوەڕی قایم خۆیان چەکدار نەکەن ، وە دەماری کینلیەتیو دل فەقیری لە خۆیانا نەمرێنن .. وە هیچ کات نابێ لە شەیتانو پیلانەکانی ئەمین بن ..

فاطمەخان : بەڕاستی کۆشەی ئەم شەومسان چەند دەرسێکی گرنگو باسێکی سامناکی هێنایەوە بیرمان ..

ماموستا : ڕاستە ئیمە لەم کۆشەیەدا دەرسی وریا بوونەوە وحساب کردنی دۆستو دوژمن فیر ئەبین ، فیری ئەوە ئەبین کە مرۆڤ ـ هەر لەئادەمەوە تا ئەمرۆ ـ قابیلی هەڵەو تێکەوتنو خەتایە ، بەهۆی ئەو پیلانو داوە ئاسنینانەی شەیتانی دوژمنمانەوە . بەڵام خۆش ئەوەیە کە بە ئاگری ئیمانو باوەڕی خوایی ئەو داوو زنجیرانە بتوێنینەوەو لەو تلوانو خراپانە پەشیمان بینەوە .. چونکە قساپی

لێخۆشبوونو چاوپۆشی خوا هەمیشەلە سەر پشتەو خوا زۆر حەز بە پەشیمان بوونەوەی بەندەکانی ئەکا.

فەرموودەیەکی جوانی زانایانی ئیسلامیش هەیە کە دڵی ئێمەی تاوانبار وکەم دەرامەت خۆش ئەکا :
« بکرە گوناهو خراپەیەك کە شەرمەساری‌و کزی بەردەم قاپی خوا بە خاوەنەکەی ببەخشێ باشترە لای خوا لە پەرستش‌و بەندایەتیەك کە سەرکەشی‌و فیز بە خاوەنەکەی ببەخشێ » .

ئەوەتە ئادەم‌و حەوا تا ئەو گوناهەیان ئەکرد دەستی پاڕانەوەو نزایان بەرزنەکردەوە ..

حەمزە : بە راستی بابە گیان زۆر جوانە ؛ خوا تۆمان بۆ بهێڵێ تا بەم دەرسە جوانانە گەرمان کەیتەوەو لە سەرماو سۆڵەی ڕۆژگاری کەچ ڕەو ڕزگارمان بیێ ..

ئوسامە : بابە گیان ئەم دەرسەمان زۆر خۆش بوو .

بەڵام دڵی من شتێکی تیایەو ماخۆلانیەتیو ئەیەوێ تەکەرە بخاتە باوەڕمەوە ، ئەویش ئەوەیە کە ئایا خوای پەروەردکار ـ بە قوربانی ناوی بم ـ بۆچی ئەم ملۆزمەی بۆ باوکە ئادەمو ئێمەی گوڕ بە سەر ڕاست کردەوەو بۆچی مۆڵەتی شەیتانیدا کە بمێنێتەوە تا ئەم دەورە پڕ لە تاوانە بیینێ ؟!!.

مامۆستا : بە خوا ئوسامە گیان پرسیارەکەت زۆری

ترساندوم ، چونکە ئەترسم بێ ئەدەبی بێ بۆ ئێمەی هیچ نەزانو بەندە کە قسە لە ئیشی خوادا بکەینو وتەی [بۆچی ؟] بەکار بێنین ، چونکە ئەوە بڵێین ئەبێ بڵێین زەویو ئاسمانو مرۆڤو گیانلەبەران بۆچی دروستبوون .. ؟ بەڵام نا ، خوای پەروەردگار ئەفەرموێ : «لا يُسْأَلُ عما يَفْعَلُ وهم يُسْأَلون »(١) .

---

(١) واتە : پرسیار لە خوانا کرێ ، لەوەی کەئەیکا بەڵکو ئەو پرسیار لە دروست کراوەکانی ئەکا ..

بەلام تۆ ـ إن شاء الله ـ مەبەستت بێ ئەدەبی نیەو نیازت وەرگرتنی پەندو حیکمەتی ئیشەکەیە ..

بۆ وەلامی ئەمە ئەلێم بەراستی وەك پێشینان وتویانە : « بوار قاچو قولی ڕەش و سپی دەرئەخا » ، ئەگەر شەیتان نەبوایە پاكو پیسی ئەم خەلکە نەئەکرا ... هەروەها خوای عالەمیان خواهیشی وابوە کە ئەم ئەستێرەیە (واتەزەوی) بەڕێز ڕابگرێو ئاوەدانی بکاتەوە . جا ئەگەر ئەو تەگبیرە خواکردە نەبوایە ... باوکە ئادەمو دایکە حەوا لە بەهەشت دەر نەئەچوون ، وە مرۆڤ لە هونەری خۆ پاراستن لە دوژمن ناحالی ئەبوو .. کەواتە : ئەوەندەمان بەسە کە خوای پەروەردگار بە نەخشەو ڕەنگ ڕێژی ئیشەکانی خۆی بوونی ئەو ملۆزمەی بە پێویست زانیوە .. تا سزاو پاداشت بێ‌و چاكو خراپ جیا بکرێتەوە .. جگە لەوەش کە خوای گەورە نە

بەپەرستن گەورەیی زیاد ئەکا وە نە بە سەرپێچی لە گەورەییەکەی کەم ئەکات ، بەڵکو پاکی لە هیچ ئیەو ئەهلەـامیهرەبانیو رەحمی فراوانی خۆیەتی کە پێغەمبەران ئەنێری‌و رێگەی راست بۆ مەردوم دیاری ئەکا .. شەیتانیش دوای ئەوەی کە لەبەهەشت دەرکرا بە هۆی فیزەوە ، ئیتر لە ریزی فریشتەکانا نەما ، ئەم پیشەیەی گرتە دەست ، لە ئەنجامیشا هەر پەشیمان ئەبێتەوە وبە بەچکەو شاگردو شوێن کەوتوەکانی ئەڵێ : خوا بەڵێنی راستی ئەدانێ‌و من بەڵێنی درۆ ، کەچی بڕواتان بە من ئەکردو منیش ئەم توانی بەڵێنەکەم بەرمەسەر . خۆ من هیچ دەسەلاتێکم بەسەرتانا نەبوو جگە لەوە نەبێ کە رێگەی خراپەم بۆ دیاری ئەکردن‌و ئێوەش پیایدا

ئەچوون وەبە گوێتان نەکردم (١) .

وە لە دادپەروەری پەروەردگارەوە دوور نیە کە ئەم مۆڵەت دانو داوا بەجێ هێنانەی شەیتان لە پاداشی ئەوەدا بێ کە شەیتانیش تا ئەو کاتە خواپەرستو بەجێ هێنەری فەرمانەکانی خوابووە .

بێ گومانیش بێ کە ئێمەی بەندە هەرگیز چاومان

---

(١) لە سورەتی [إبراهيم]

وَقَالَ الشَّيْطَانُ

لَمَّا قُضِيَ الْأَمْرُ إِنَّ اللَّهَ وَعَدَكُمْ وَعْدَ الْحَقِّ وَوَعَدْتُكُمْ فَأَخْلَفْتُكُمْ
وَمَا كَانَ لِيَ عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا أَنْ دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ لِي
فَلَا تَلُومُونِي وَلُومُوا أَنْفُسَكُمْ

حوکمی ئەوەی نیە کە بە تەواوی نهێنی ئیشەکانی خوا ببینێ ، بەڵکو تەنها دەست نیشان کردنێکی دوور بە دووری یەو بەس ...

ئیتر درەنگە با بیکەین بە شەو ، ئەمشەو ، تا سبەی شەو خوا یاربێ لە ئەنجامی سەرپێچیەکەی ئادەم و حەوا ئاگادار ئەبین ..

بسم الله الرحمن الرحيم

قُلْنَا اهْبِطُوا مِنْهَا

جَمِيعًا فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنْ تَبِعَ هُدَايَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ

وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ۝ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ

أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

[البقرة]

بسم الله الرحمن الرحيم

۝ قَالَ اهْبِطَا مِنْهَا جَمِيعًا

بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا

يَضِلُّ وَلَا يَشْقَىٰ ۝

[طـه]

[ماڵی مامۆستـا ڕەحیم ئەمشەو بە کۆمەڵ لە دەوری زۆپاکەیان کۆبوونەتەوەو چاوەڕێی مامۆستا ڕەحیم ئەکەن کە لە نوێژو پاڕانەوەکەی بێتەوە وکۆڕە چیرۆك خـوانیەکەی گەرم بکا .. زۆری پێ نەچوو هەسـتاو بەرماڵەکەی قەدکردو خێزان لەبەری هەڵسـان و جێیان کردەوە لە نێوان خۆیاندا و هەموو دانیشتن و مامۆستا هاتە گفت :]

مامۆسـتا : دوێ شەو گەیشتینە ئەوەی کە شەیتان توانی داخی دڵی خۆی بڕێژێ و مۆری بێ گوێیی و سەر پێچی فەرمانی خوا بنێ بەناو چەوانی ئادەم و حەوادا ، جا کە کەتنەکەی پێ کردن و تاوانەکەیان کرد ئینجا هەست و هۆشیان کەوتە جۆش و هەسـتیان بە

تالی خەتاباری کردو کەوتنە پاڕانەوەو داوای لیخۆش بوون .

بێ گومان خواوەندی میهرەبان لە بەندەی خەتابارو پەشیمان خۆش ئەبێ .. بۆیە مژدەی لێخۆش بوونی دانێ .. بەڵام ئاگاداری کردن کە تازە مانەوەیان لە بەهەشتدا نابێ و ژیانی بەهەشتیانەیان تەواو بوو ، وە ئەبێ بچنە سەر زەوی وە دەست بکەنە ژیانی مرۆڤانەو بۆ ماوەیەکی دیاری کراو بژین .. بەڵام ئەگەر پەیڕەوی تەگبیرو پەیامی خوا بکەن ؛ ئەوا گوزەرانێکی خۆش وپاشەڕۆژێکی باشیان ئەبێ وە هەرگیز سەرگەردان نابن و دیسانەوە ئەگەڕێنەوە بۆ بەهەشت ..

ئابەو جۆرە ئادەم و حەوا لە بەهەشت دەرکران و دەستیان دایە ژیانی مرۆڤانە لەسەر ئەم زەویەدا ...

نەسیبە : ئەرێ بابە شەیتان دەوری دیار نیە دوای

کەتنەکەی ؟!

مامۆستا : شەیتان ئاواتی خۆی هێنایە دی بەوەی ئادەم و حەوای هەڵخەڵەتان .. ئیتر پاڵی لێ دایەوەو سەیری ڕەنجەڕۆیی و گیرۆدەیی و شەرمەسەاری ئادەم و حەوای ئەکرد .. ئیتر دەرەقەتی ئەوان نەئەهات چونکە تازە تامی تاڵاوی هەڵخەڵەتاندن و پیلانەکانیان کرد بوو .. بۆیە ئیتر کەوتە تەنینی داوو زنجیری هەڵفریودان بۆ نەوەکانی ئادەم ..

ئوسامە : بابە گیان ، داخۆ ئەو بەهەشتە کام بەهەشتە بووبێ ؟ ئەوەیە کە لە پاداشتا خوا ئەیبەخشێ بە موسڵمانان یان یەکێکی تر بووە ؟!

مامۆستا : ڕاستیەکەی هێشتا بۆ کەس ساغ نەبۆتەوە کە ئەو بەهەشتە کامەیەو لەکوێیە .. چونکە لە قورئان و فەرموودەکانی پێغەمبەردا - ﷺ - باس نەکراوە ، وە زاناکانیش بۆیان ساغ نەبۆتەوە ،

بەڵام چەند ڕایەك هەیە لەم بارەیەوە :

هەندێك ئەڵێـن : ئەو بەهەشتە ئەوەیە كە بۆ موسلمانان ئامادەكراوە .

هەندێك ئەڵێن : ئەو بەهەشـــتە بەهەشتێكی جیاوازە .

هەندێك ئەڵێن : باخچەیەك بووە لە زەویدا ، وە هەروەها هەندێكیش لێی بێدەنگ بوون ....

بەڵام بەلای منەوە : گرنگ نیە لە كوێ بووە .. بەڵكو گرنك ئەوەیە كە ئادەم‌و حـەوا ژیانێكی بەهەشتیانەیان ئەبردە سەر ؛ هیچ جۆرە زەحمەت‌و تەكەرەیەك ڕووی تێ نەئەكردن .. بەڵام لە ئەنجامی ئەو خەتایەدا لەو ژیانە بەری كران وە خرانە ناو ژیانێكی زەمینیـانەوە .. واتە مرۆڤانە دەژیان و دەمردن‌و زەحمەت‌و ماندوبوون‌و گیرو گرفتیان هەبوو .. جگە لەوەی كە بەرپرسیاری لای خوا ئەبن

لە بەرانبەر کردەوەکانیاندا ..

حەمزە : ئەم ڕوون کردنەوە زۆر جوان بوو وەڕاکەی تۆش زۆر ئەگونجێ لەگەڵ بناغەی باسەکەو بێ دەنگیەکەی ئایەت و فەرمودەی پێغەمبەر - ﷺ - لێیەوە هەروەك شتێکی نموونەیی بێ و بەس بەڵام منیش شتێکم لاسەیرە کە : ئایا باوکە ئادەم ئەگەر پێغەمبەر بووە ، چۆن خەتای کردوەو لە فەرمانی خوا دەرچووە .... ؟!!

ماموستا : پرسیارێکي جوانە ؛ ئاشکرایە کە پێغەمبەران خەتایان نەکردووە .. کەواتە بۆچی باوکە ئادەم ئەوبێ ئەمریەی کرد ؟!

پێشەکی : لەقورئانی پیرۆزدا پێغەمبەریەتی بۆ باوکە ئادەم باس نەکراوە . ئەوەندە هەیە کە بە پێی ئەوەی - وەحی - بۆ هاتووەو خواوەند ڕاستەوخۆ فەرمانی بۆ ڕەوانە کردوە ؛ مانای وایە ئیشەکەی

پێغەمبەرانە بووە .. چونکە ئەگەر ئەو بە پێغەمبەر نەژمێرین ؛ ئەبێ پێغەمبەرێکی بۆ بڕیار بدەین . ئەوەندە هەیە کەوا دیارە تەنها پێغەمبەری ماڵی خۆی بووە ، واتە (نَبِي) بووە نەك (مُرسَل) .. بەڵام بۆ وەڵامی ئەوەی کە پێغەمبەر چۆن لە فەرمانی خوا دەرئەچێ ؟ چەند شتێك هەیە ، بەڵام هیچیان وەك ئەمە ناچێ بە دڵمەوە ؛ کە حسابی پێغەمبەریەتی ئادەم جیاواز بووە ؛ وە حســـابی خەتاکەی و دەرکردنەکەشی لە بەهەشت هەر جیاواز بوو ؛ هەر لەبەر ئەمەشە کە قورئانی پیرۆز بە ئاشکرا دان نانێ بە پێغەمبەرایەتیەکەیدا .. چونکە لە ڕاستیدا مۆڵەت دانو بەرەڵا کردنی شەیتان ودروست بوونی لاشەیی و هەستو هۆشو فامو ژیری ئادەمو قەدەغە کردنی درەختێك بە دیاریەوە ، گشت نەخشەیەکی تایبەتیو جیاوازی خوایی بووە .. بۆ ئەوەی کە

نەوەکانی ئادەم بەو - پەراوە - یە حالی بین کە شەیتان ئەوەندە دوژمنێکی بە کارو لێ هاتووەو مرۆڤیش ئەوەندە سستو لاوازو بێ وزەیە ئەگەر فەرمانو پەیامی خوای لە بیربچێتەوە . وە مادام شەیتان لە مەلاسدا بوو وەك دوژمنی خوێنە خۆری ئەبوایە یەکەم مرۆڤ یەکەم چەپۆکی شەیتانی بەر بکەوتایە : جا با ئەو مرۆڤەش پێغەمبەر بووبێ ... تا نەوەکانی ئادەم بە چاکی خۆیان لە شەڕی شەیتان لا بدەنو بەزنجیری باوەڕی قایمی خوایی و شوێنکەوتنی پەیامەکانی خوا دەستو قاچەکەی پێوەند بکەن .

لە لایەکی ترەوە لە بەر ئەوەی کە ئادەم نمونەی مرۆڤەو هەموو خاسیەتێکی مرۆڤی تیایە ، لە چاکەو لە خراپە ، لە ئازایەتیو خۆگرتن وە لە بێدەسەلاتی وبەزاندن ، وە لەبەر ئەوەیش کە ئادەم نموونەی

مرۆڤێکی خواناسە ، لەبەر ئەوە گرنگ نیە تاوان بکا ، چونکە تاوان کردن وە یا لەبیر چوونەوەو خەڵەتان پیشەی هەموو ئادەمیەکە . دیسانەوە گەڕانەوەو دان نانیش بە تاوانی خۆیا هەر پیشەی مرۆڤی خواناسە .

کاتێ کە ئادەم تاوانی کرد - واتە خەڵەتاو فەرمانی شکاند - لەو کاتەدا ئەو نەنێررابوو بۆ سەر هیچ کەسێك ، واتە سەرکردایەتی ئایینی خوای بە دەستەوە نەبوو تا بە تاوان کردن خوا لێی بکرێو لێی خۆش نەبێ ..

جالێرەدا خوا ئەیەوێ ئەو نەخشەیەی کە خۆی کێشاویەتی بێتە دی ، ئەگەر ئادەم تاوانی نەکردایە چۆن ژیانی سەرزەوی دەستی پێ ئەکرد ؟

بەڵام واچاکە هەمووی بدەینەوە دەست خوا چونکە خۆی نیازی وایەو نەخشەکەی واپێویستە

ئەكات .. وە كەبەندە ڕوو لە خوابێ ، خوا هەر لێی خۆش ئەبێو لێی نارەنجێ .. چا حەمزە گیان من ئەمەندەی لێ ئەزانم، وە خواش ئاگادارو زاناترە ..

با بێینەوە سەر باسەکە : ئەوە بوو وتمان ئادەمو حەوا لە بەهەشت دەرکران ، یەك دوو ڕۆژ سکیان کوشی لە برسانا ، سەیر ئەکەن دانیشتن بێ کەڵکە وئەبێ بجووڵێن لەو زەویە وشكو ڕەقەدا ناچارن ڕزقو ڕۆزی پەیدا بکەن ؛ لە گەرماو سەرما خۆیان بپارێزن . ڕۆژ تا ئێوارە بە جووتە ئەگەڕان بە دوای بەرو بوومی درەختا بۆ خواردەمەنی ، بە دوای ڕۆزیو تفاقێك بۆ سکیان .. بە دوای دارو پەردوی ئاگردا ...

بەم شێوەیە گیرۆدەی ژیانی سەر زەوی بوونو دەستیان دایە ژێر بار خستنی ئەو شتانەی کە ئەکەونە بەردەستیان .. پاش ماوەیەك دایکە حەوا

ـەکی پڕ بوو وە نزیکی نەخۆشی منداڵ بوونی بووبەو بۆنەیەوە ئیش وکاری دەرەوە گشت کەوتە سەر شانی ئادەم ..

تا ئێرە ئەم شەو بەسە تا سبەی شەو بە خواتان ئەسپێرم ...

بسم الله الرحمن الرحيم

(٢٦) وَٱتۡلُ عَلَيۡهِمۡ نَبَأَ ٱبۡنَيۡ ءَادَمَ بِٱلۡحَقِّ إِذۡ قَرَّبَا
قُرۡبَانٗا فَتُقُبِّلَ مِنۡ أَحَدِهِمَا وَلَمۡ يُتَقَبَّلۡ مِنَ ٱلۡأٓخَرِ

[المائدة]

* * *

— ٥ —

[كۆڕە چیرۆك خوانیەكەی مالی مامۆستا ڕەحیم خەریكی كەرم بوونە ، خێزانیش گشت ئامادەن . مامۆستا دەستی پێ كرد] .

مامۆستا : دوێ شەو وتمان ژیانی ئادەم و حەوا لە فریشتەیی دەرچـوو گـۆڕا بۆ ژیانی مرۆڤانە .. هەستیان كرد بە برسیەتی و تینوێتی و تێری وسەرماو كەرما .. زك و زا كەوتە ناوەوە ، دایكە حەوا سكێكی دوانەی بوو ـ كوڕو كچێك ـ بۆ سالی داهاتویش هەمان شێوە كچ و كوڕێكی تری بوو .. دوو كوڕەكە ناویان « قابیل » و « هابیل » بوو .. خێزانی ئادەم زۆر بوو .. وە هەریەكەیان فرمانێكیان بۆ دیاری كرابوو ، كوڕەكان یارمەتی ئیش و كاری باوكیان ئەداو كچەكانیش

ورده ئیشیان ئەکردو یارمەتی دایکیان ئەدا ...

بەڵام ئەوەی شایانی باسە « قابیل » زەلامێکی زۆر دڵ ڕەقو ڕەزیلو خۆپەرست بوو .. بۆیە باوکی زەوی کێڵانو دەغڵو دان چاندنی دابووە دەست ، چونکە تەنها مەگەر زەوی پێویستی بە دڵ نەرمیو بەزەیی نەبێ ..

بەڵام « هابیل » کوڕێکی زۆر بە فامو دڵ نەرمو ژیر بوو هەمیشە حەزی لە گوێڕایەڵی دایکو باوکی ئەکرد ... وە ئامانجی ڕەزامەندی خوابوو .. بۆیە باوکی شوانیەتی مەڕو ماڵاتی دابووە دەست ، چونکە شوانیەتی بێزمانو گیان لەبەران ؛ زۆر پێویستی بە ڕەحمو سۆزو دڵ نەرمی هەیە .. وە باوکیشیان ڕاوی گرتبوە دەست .. لە گەڵ ئاسۆی بەرەبەیانا هەرسێ پیاوەکە بەرەو ئیشەکەیان دەرئەچوون ، دایکە حەواش لە ئەشکەوتەکەدا ئەمایەوەو سەرپەرشتی

ئیش و کاری ماڵەوەی ئەکردو کچەکانی ئەخستە فرمان وخۆیشی وردیلەکانی بەخێو ئەکرد ، کە ئێوارە ئەهات هەر سێکیان بە دەستەکەوتەکانیانەوە ئەگەڕانەوە ، باوکە ئادەم بەنێچیری ڕاوەوەو قابیل بە بەرو بوومی کشتوکاڵەوەو ، هابیل بەشیری ماڵاتەکەیەوە ..

ئێستا کێشەیەك بەرۆکی ئادەمو حەوای گرتوە(۱) کورو کچی عازەبیان هەیە .. ئایا بە چ جۆر ئارەزووی جوتیەتیو جنسی » بێتەدی لە ناویانا ... چۆن ژنو مێردی یان ڕێك بخەن .

تاخوای گەورە ئاگاداری کردن کە تەگبیریان ئەوەیە : ئەو کچەی کە لەگەڵ قابیل لە دایك بووە ،

---

(۱) سەیری (بجلده ص ۳۱۰) کتێبی (ارشاد الساری في شرح البخاری للعلامة ابن حجر القسطلاني) بکە .

بدرێ بە هابیل ، وە ئەو کچەی کە لەگەڵ هابیل
لە دایك بووە بدرێ بە قابیل ... ئەمە باشترین
تەگبیرو چارەسەر بوو بۆ ئەم کێشەیە ....

بێ گومان باوکە ئادەم نایەوێ جارێکی تر لە
فەرمانی خوا دەرچێ ، بۆیە فەرمانەکەی خوای بە
کوڕو کچەکانی گەیاند ..

بێ گومان هابیل گوێ ڕایەڵەو بە بەشی خوا
ڕازیە . بەڵام قابیل لەمەیشدا هەر دڵ ڕەقو سەرکەش
وەکسەو ئەڵێ : ئەبێ هەر یەکەمان خوشکەکەی
خۆمان مارە بکەین ...

باوکیان داماو دووچار بوو چی بکا لەم کوڕە بێ
مێشکە کەللە ڕەقەی .. خۆ کوڕێکی وا نیە بە
ئامۆژکاری بسەلمێ .. تا خواوەند لەمەشدا تەگبیری
بۆ کردن ، فەرموی : با هەریەکەیان خێرو قوربانیەك
لە بەرهەمی ئیشەکەیان ، ببەنە سەر شوێنێکی بەرز ..

جا خێرو قوربانی هەرکامیان وەرگیرا ئەوە بە قسەی ئەو ئەکرێ ..

هابیلی ژیرو تێگەیشتوو بە کەیفو خۆشیەوە چوو بۆ ناو مەڕو مـالاّتەکەو چـاکترین حەیوانی هەڵبژاردو هێنای ..

بەڵام قابیلی بێ مێشك بە هەزار دڵ ـ تەنگیو زەحـمەتەوە چووە ناو کێڵگەکەی وکەڕا چ ـ بەرهەمێکی خراپو ڕزیو بوو هێنای ..

هەردووکیـان خێـرەکەیان بردە سەر لوتکەی شاخێك وبەجێیان هێشت .. بۆ سبەینێ هاتنەوە سەر شاخەکە سەیر ئەکەن خێرەکەی قابیل لەجێی خۆیەتی بەڵام خێرەکەی هابیل نەماوە . بەمەدا زانیان کە خێرەکەی هابیل وەرگیراوەو قبوڵ بووە وە ئەوکرەوی بردووەتەوە کە قسەکەی ئەو لە سەر فەرمانەکەی خوابوو .. چونکە ئەو سەردەمە بەوەدا

ئەیان زانی کە خێرەکە قبوول کراوە کە ئەنەما لە جێیکەکەی خۆی ...

بێ‌گومان بەمە ڕقە کەورەی قابیلی دڵ ڕەق و ڕەزیل ودڵ پیس جوڵاو بڕیاری سەر خواردنی هابیلی برای دا ..

ئەمەندە ئەمشەو بەسە بۆ سبەی شەو ـ خوایار بێ ـ بەسەرهاتی کوشتنی هابیلی بێ تاوانتان بۆ ئەگێڕمەوە.

* * *

بسم الله الرحمن الرحيم

قَالَ لَأَقْتُلَنَّكَ قَالَ
إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿٢٧﴾ لَئِن بَسَطتَ إِلَيَّ يَدَكَ لِتَقْتُلَنِي مَا أَنَا۠
بِبَاسِطٍ يَدِيَ إِلَيْكَ لِأَقْتُلَكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٨﴾ إِنِّي
أُرِيدُ أَن تَبُوأَ بِإِثْمِي وَإِثْمِكَ فَتَكُونَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ وَذَٰلِكَ جَزَاؤُا
الظَّالِمِينَ ﴿٢٩﴾ فَطَوَّعَتْ لَهُ نَفْسُهُ قَتْلَ أَخِيهِ فَقَتَلَهُ فَأَصْبَحَ مِنَ
الْخَاسِرِينَ ﴿٣٠﴾ فَبَعَثَ اللَّهُ غُرَابًا يَبْحَثُ فِي الْأَرْضِ لِيُرِيَهُ كَيْفَ
يُوَارِي سَوْءَةَ أَخِيهِ قَالَ يَا وَيْلَتَا أَعَجَزْتُ أَنْ أَكُونَ مِثْلَ هَٰذَا
الْغُرَابِ فَأُوَارِيَ سَوْءَةَ أَخِي فَأَصْبَحَ مِنَ النَّادِمِينَ ﴿٣١﴾

[المائدة]

— ٦ —

[ئوسامەو حەمزەو نەسیبە بەگران ئەو ڕۆژەیان لێ ڕابورد لە ناو پەلەو مەراقی گۆڕە چیرۆك خوانیەکەی باوکیان .. مامۆستاش مێشێ میوانی نیەو بە شێنەیی و ئەدەب ونارامەکەی خۆیەوە نوێژەکەی خەوتنانی کردو سەر شانۆکەی گرتەوەو بانگی فاطمە خانیان کردەوە ومامۆستا دەسق بە چیرۆك کردەوە] .

مامۆستا : دوێ شەو ئەوە بوو گەیشتینە ئەوەی کە خێرەکەی قابیل وەرنەگیرا ، چونکە بە دەستو دڵێکی ساردو ناپاکانەوە کردبوی وە لەسەرەتا شەوە هەر گێچەڵی ئەکێڕاو ناحەقی لە براکەی ئەکرد .. قابیل بە یەکجار بووە پارچەیەك لە ڕقو کینەو

دڵ پیسی‌و بەغیلی‌و ڕووی کردە هابیلی برای‌و پێی وت : ئەبێ بتکوژم .. !!

هابیلی خوا ناسیش وتی : بۆچ ئەمکوژی ؟ !! خواخێرو قوربانی لە مرۆڤی لە خواترس‌و دڵپاك قبول ئەکا . وە ئەوەش بزانە ئەگەر دەستم بۆ درێژ بکەی‌و بمکوژی ؛ من دەستت بۆ درێژ ناکەم‌و ناتکوژم ، چونکە من لە خوای عالەم ئەترسم .. من ئەمەوێ گوناهی تۆ نەیەتە کۆڵی من ، بەڵکو ئەمەوێ گوناهی منیش‌و گوناهەکانی تریشت لەسەرت کەڵەکە ببێ‌و بۆ دۆزەخت بەرن . چونکە بە ڕاستی ئەم دڵ ڕەقی وتاوان وزۆرداریەی تۆ سزای هەردۆزەخە ..

هابیل بڕیاری‌دا کە ئامادەیە قابیل بیکوژێ بەڵام ئەم ئامادە نیە قابیل بکوژێ .. چونکە ئەیویست لە نامەی کردەوەکانی دا خراپە نەنوسرێ .

بەلاّم قابیل هەروەك پەیمانی دابێ بە شەیتـان کە نۆکەری هەمیشەیی بکانەیئەتوانی لەوتاوانە گەورەیە پەشیمان بێتەوە . بۆیە دەستی تاوان‌و زۆرداری بۆ برا بێ تاوانەکەی درێژکردو کوشتی ..

ئەبێ ئەم قابیلە دڵرەقە خـاوەنی چ ناپاکی‌و کەللە ڕەقیەکی بێ ئەندازە بووبێ کە توانی بۆ یەکەم جار کوشتن دابهێنێ .. وە نەخشە تاریك‌و ڕەشەکەی بهێڵێتەوە بۆ پیاو کوژەکانی دوای خۆی ..

بەڵێ هابیلی کوشـت ، وە گیانی پاکی بەرەو بەهەشت کەوتە ڕێ ؛ بەلاّم قابیـل مایەوە لە ژێر باری گوناهو تاوانا .. بە دیار تەرمی براکەیەوە .. بە دیار خوێنی گەشی ڕژاوی بێ تاوانیەوە .. دەماری چاکەو پیاوەتی هاتە لەرزە .. چی کرد .. ؟! بۆچی وای کرد .. ؟! تەگبیری چیە ؟ ! ئەم لاشەیە چی لێ بکا ؟ خۆ تازە لەکیس چوو و زیندوو نابێتەوە ...

نەیئەزانی چی کردو چی بکا ؟ سەرگەردانو وێڵ
وێڵ ئەسوورایەوە بە دوای چارەسەردا .. تا خوای
میهرەبان لێرەشدا فریای بنەماڵەی باوکە ئادەم
کەوت ، قەلەڕەشێکی نارد بۆ ئەوەی فێری ناشتنی
براکەی بکات .. قەلە ڕەشەکە بە دەنوك چاڵێکی
هەڵکەندو قەلەڕە شێکی مردوی هێناو خستیە ناو
چاڵەکەوە وخاکی دا بەسەردا ـ لەم کاتەشدا قابیل
سەیری ئەکرد ـ کە چاوی بەمە کەوت ؛ هۆشێکی
کردەوەو دەستی کرد بە چاڵ هەڵکەندنو براکەی
خستە ناویو خاکی دا بەسەردا ـ بەم جۆرە قابیل
ئاوی پیاو کوشتنی ڕشت ، وە بووە سەرمەشق بۆ
ئەوانەی کەدەستیان ئەچێتە ڕشتنی خوێنی بێتاوانەکان
ئەوانەی کە سەرکەوتن ئەیان خەڵەتێنێ وە دەسەڵاتی
خوای مەزنیان لەیاد ئەچێو بەدڕەفتاری ئەکەن ..
حەمزە : بابەگیان پرسیارێکم لە دڵایە ؛ ئایا بۆچی

دەسق شەیتان لەم تاوانەی « قابیل » دا ـ بەڵکو لە گشت تاوانێکی تردا ـ دیار نیە ؟! بە مەرجێك ئێمە ئەڵێین : شەیتانە خراپەمان پێ ئەکات ؟ .

مامۆستا : ڕەنگە مەبەستت ئەوە بێ کە بۆچی بەئاشکراوە لە شێوەی زەلامێکدا شەیتان لە خراپەکاندا دەرناکەوێت .. ؟ هەروەك لە مەسەلەکەی باوە ئادەمدا ئاشکرایە .. ؟! ئەم باسەمان چارێك کرد ، بۆ وەلامی ئەمە ئەبێ بزانین کە شەیتان جنۆکەیەکی خوا یاخی بووە وە ئیش‌و ئاواتی شێواندن‌و گومڕا کردنی مرۆڤە ... ئیتر مەرج نیە لە قاڵبی زەلامێکدا خۆی پیشان دات .. چونکە ئەو هێزێکی نەبینراوو دەسەڵات دارەو سەرۆکی دەوڵەتی خراپەو تاوانە .. وە هەمیشە گشت جۆکەلەو زەلکاوێکی خراپە کاری لەسەر چاوەو کانیاوی شەیتانەوە هەڵ ئەکرێت .. وە هەموو چاکەو دڵ‌پاکی وخێر خواهیەك لەخواوەیە ..

ئەوەتە هابیل کە سەر بە چاکەو خواناس بوو ؛ ئەوەندە پاکو مەردو بێوەی بوو . وە قابیل کە سەر بە خراپەو شەیتان دۆست بوو ؛ ئەوەندە دڵڕەقو تاوانبار بوو ، خۆ ئەگەر ئەم دوژمنە تاوانبارە بە ئاشکرا بمان بینیایە ، ئەو کاتە ئەمان توانی لە پیلانەکانی بە ئاشکرا خۆمان بپارێزین ؛ وە ئەم شاراوەییەشی وا لە مرۆڤی هۆشمەند ئەکا کە هیچ کات لێی غافڵ نەبێ ، چونکە ئەو هەمیشە لەسەنگەری دوژمنایەتیو پیلان گێڕاندایە(١) بۆمان . نەسیبە : بابە ئەوە بۆ ڕاستەوخۆ فەرمانی خوا نەهاتە خوارەوە بۆ قابیل کە فێری چۆنیەتی ناشتنی براکەی بکات ؟!

---

(١) « إنَّ الشَّيطانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فاتَّخِذُوهُ عَدُوّاً » .

« فاطر / ٦ »

مامۆستا : ڕۆڵە گیان هەڵبەت لەبەر ئەوە بووە کە

قابیل شایانی ئەوە نەبووە کە خوا پەیوەندی پێوەبکا ..
وە لەبەر خاتری لاشەکەی هابیل کە ئەبوایە کفن و
دفن بکرایە قەلەڕەشی نارد کە مامۆستایەتی قابیل
بکاو فێری ناشتنی براکەی بکا ... بەمەدا دەر
ئەکەوێ کە ئەگەر ئادەمیزاد لەرێی خوا لای داو
سەر بەخراپە بوو ئەوە نەك لەجێنشینیەکەی
ئەکەوێ ، بەڵکو قەلەڕەشەیەك لەوبەڕێزتر ئەبێ و
شایان تر ئەبێ کە خوا پەیوەندی لەگەل بکاو بیکا
بەمامۆستای ئەو ..

تا ئێرە بەسە لەبەسەرهاتی قابیل وهابیل یش .. وە
ئەوەی لەقورئان و فەرمایشتەکانی پێغەمبەردا ـ ﷺ ـ
باس کرابێ لەسەرگوزەشتەی باوە ئادەم و دایە حەوا
ئەمەندە بەسە ، سبەی شەو ـ خوا یاربێ ـ لەسوود
و بەهرەی ئەم چیرۆکەمان ئەدوێین ...

بسم الله الرحمن الرحيم

لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِّأُوْلِي ٱلْأَلْبَٰبِ ۗ مَا كَانَ حَدِيثًا
يُفْتَرَىٰ وَلَٰكِن تَصْدِيقَ ٱلَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى
وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١١١﴾

« يوسف »

— ٧ —

[کوڕ کەرمەو مامۆستا ڕەحیم لە جاران ئامادەتر لێی هاتوەتە پێش و قسە ئەکا] .

مامۆستا : لەبەر ئەوەی قورئان دەستووری ژیانەو یاساو پرۆگرامی میللەتی ئیسلامە گشت ڕێگەیەکی کرتووە بۆ ڕێنموویی و بەختەوەری موسڵمانان و چەکدار کردنیان بە چاکترین و گونجاوترین چەك و کەرەسەی پێشەوایەتی گرۆهی مرۆڤ .. وەئەم چەند دێڕەی ئێمە ئەم چەند شەوە کە لەسایەیدا ژیاین ؛ چەند پەندو دەرسێکمان دائەدات کە مەگەر تەنها لەقورئان بێت مامۆستایی ئاوەها بکات : وە حەز ئەکەم ئێوەش یارمەتیم بدەن لە کوڵچنی پەندو دەرسەکاندا .

فەرموو ئوسامە گیان ...

ئوسامە : یەکەم دەرسیان بەلای منەوە ئەوەیە : کە ئەبینین خوای پەروردگار چ بەرزیو ڕێزو قەدرێك بۆ ئادەمو ئادەمیزاد بڕیار ئـــەدا (١) وە ئەیکاتە خەلیفەو جانیشتەی خۆی .. وە چۆن ئەو فریشتانەی کە هەمیشە فەرمانبەری ئەکەن فەرمانیان پێ ئەدا کە کڕنوش بەرن بۆ ئادەم(٢) کە لەمەوە شەرمەندەیی و منەت باری ئادەمیزاد لەعاستی خواوەندی میهرەباندا دەرئەکەوێ ... وە هەروەها بەرزیو بلندی پایەی ئادەمیزاد ئاشکرا ئەبێ .. وە بۆمان ڕوون ئەبێتەوە

(١) وەك ئەفەرموێ : « وإذ قـال ربك للملائـكة إني جاعل في الأرض خليفة » . «البقرة»
وەهەم ئەفەرموێ : «ولقد كرمنا بنى آدم ...» (الاسراء / ٧٠)
(٢) « ثم قلنـا للملائـكة اسجدوا لآدم فسجدوا إلا إبلـيس » (الاعراف / ١١)

که خوای پەروەردگار ئادەمیزادی بۆ کارگوزاریو هەڵسوڕاندنی ئیشوکاری جێگەداری خۆیو سەرداریەتی ئەم جیهانەی دروست کردووە .

جانەوانەی ئەیانەوێ پەتی پەیوەندی نێوان مرۆڤو ئەو خواوەندە میهرەبانە بپچڕێننو مرۆڤەکان بێخوابکەن ؛ تەنها مەبەستیان ژێر چەپۆك خستنو یەخسیرکردنیانە .. چونکە ئەو مرۆڤەی کە هەست بە بەرزی پلەی خۆی بکا وخوای خۆی بە ڕاستی بناسێ ؛ هەرگیز سەر بۆ ئەو باوە قوورەتە ناپیاوانە شۆڕ ناکاو هەمیشە کوتەکی لە ئاوایە بۆ فەلاقەیان .

مامۆستا : زۆر جوانە یەکەم دەرسمان با باسی بەرزیو بلندی پلەی ئادەمیزاد بێ لای خوای پەروەردگار ...

بەڵێ مرۆڤ لە لاشەو گیان - جسم وروح - دروست بووە . لاشەکەی لە گڵ دروست بووە .

بەڵام گیانەکەی لەخواوە پێی بەخشراوە(١) کەواتە گەورەیی و بڵندی ئادەمیزاد لەوەوەیە کە گیانو رۆحەکەی لەخواوە پێ بەخشراوەو لە قاپلۆخی لاشە قورەکەیدا هەڵئەسورێ وتواناو هێزی خەلیفەیەتی ـ خواو سەرداریەتی جیهانی پێ ئەبەخشێ... بە مەرجێك کە ئەو گیانە نەمرێنرێ و بەندی نەکا لە دوو تۆی خـــراپەو تاوانبـاریدا .. ئەوەش بە پەیرەوی ئەو بەرنامەیەی کە خوا ناردوویەتی بۆ ئادەمیزاد . کە بەرنامەی محمدی پێغەمبەرمان ـ ﷺ ـ دوا پەیامو بەرنامەی تەواویانە .. جا ئەو کەسانەی کە قەدری

(١) لە سورەتی « الحجر » دا ئەفەرموێ :

﴿ وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَٰٓئِكَةِ إِنِّى خَٰلِقٌۢ بَشَرًا مِّن صَلْصَٰلٍ مِّنْ حَمَإٍ مَّسْنُونٍ ﴿٢٨﴾ فَإِذَا سَوَّيْتُهُۥ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِن رُّوحِى فَقَعُوا۟ لَهُۥ سَٰجِدِينَ ﴿٢٩﴾

ئەو گیانەیان زانیوەو بەتاوان کردن دڵو گیانەکانیان ڕەش نەکردوەتەوە ، ئەوە ئەو گیانەیان کەوتۆتە جیهانێکی پڕ لە پاکیو بێگەردی خۆیەوەو شتی وای کردوە کە بە (معجزە) یا (فەراسەتی موسڵمان) وەیا (کەشفو کەراماتی ئەولیا) ئەناسرێ .. کە جاروبار بەچاوی ئەو گیانە پاکەیان شتی زۆر دوورو نا دیاریان بە دی کردوەو بە دەزگاکانی هەست ـ الحواس ـ دا زۆر شتی نائاسانیان لا ئاسان بووە .

دە فەرموو حەمزە گیان بزانم تۆش چیت بۆ وەرگرتوین ؟

حەمزە : دووەم دەرسی بەلای منەوە ئەوەیە کە ئەنجامی فیزو لووت بەرزی زۆر سەختو نالە بارە .. هەر هۆی فیزو دەعیە بوو کە نەیهێشت شەیتان لە بەهەشتدا بمێنێتەوە ... بەڵکو بووە مایەی ئەوە کە

لەعنەتی لێبکرێ ولە بەهەشت دەربکرێ (١) بۆیە
هەموو کاتێك فیزو دەعیە و خود پەرســـتی ئەبێتە
ڕیسوایی خاوەنەکەی لە هەردوو جیهـاندا .. بۆیە
پێغەمبەری سەردارمان - ﷺ - ئەفەرموێ : ئیمانو
بڕوا بەخوا لەگەڵ زەڕەیەك لە فیزو لووت بەرزیدا
لەیەك دڵـدا کۆنابێتەوە ، وە دووبارە ئەفەرموێ :
فیز وەرنەگرتنی حەقەو خەڵك بە سووك زانینە(٢).
مامۆسـتا : جوانە حەمزە گیان فیزو دەعیەبازی
بەڵایەکی گەورەیە وتووشی هەر کەس بوو دەردەکەی
شەیتـانی ئەبا بەدڵا . دە فەرموو دایکی ئوسـامە
بزانم تۆ چیت بۆ دۆزیوەتەوە ؟
فاطمە خان : سێهەم دەرس لای من ئەوەیە کە خوای

(١) « قال فاهبط منها فما یکون لك أن تتکبر فیها
فاخرج إنك من الصاغرین » . «الأعراف ١٣»
(٢) ریاض الصالحین - النووی ص٣٥٤ .

پەروەردکار دۆستەو پێغەمبەرێکی خۆی خستۆتە بەندیخانەی گوناهو سەرپێچی یەوەتا ئادەمیزادەکان پەندی لێ وەربگرن ودوژمنایەتی شەیتانیان بۆ ئاشکرا بێ کە ئەوەندە بەکارو دەسەلات دارە کە توانیویەتی باوە گەورەیان هەڵخەڵەتێنێ (١) .

دوژمنایەتی شەیتان ڕاستیەکی مێژوویەو ڕوویداوە ، وە پێویستی سەرشانی ئادەمیزادە کە بە دوژمنی بژمێرێ وە کەرەسەی جەنگی بۆ ئامادە بکا بۆ خۆیو دەزگاو بەچکەو شاگردەکانی کە هەمیشە لەپێستی دڵسۆزیو دۆستیدا خەریکی سوێند خواردنو پەیمان دانی گزیکارانەو کەڵەکچیانەن بۆ هەڵخەڵەتاندنی مەردووم .

مامۆستا : زۆرجوانە ، خوای پەروەردگار هەمیشە میهرەبانە لەگەڵ بەندەکانی خۆیدا .. ئادەی نەسیبە

(١) «یابنی آدم لا یفتننکم الشیطان کما أخرج أبویکم من الجنة» . [الأعراف/٢٧]

گیان بزانم تۆ چیت بۆدۆزیویتەتەوە .. ؟

نەسیبە : چوارەم دەرسیش بەلای منەوە ئەوەیە

کە : هەر چەند گوناه گەورەو زۆربن هێشتا ڕەحمو سۆزو بەزەیی خوا زۆرو فراوانترە .. بۆیە پێویستە لەسەر ئادەمیزاد کە تۆبەو پەشیمان بوونەوەی هەمیشە لەسەر زمان بێ ، وە نابێ یاسو بێ هیوا بێ لە ڕەحمەتی خوا ... وە ئەوەش تەسەلێ بۆمان ، کە هەڵەو تێ کەوتن و خەتا شتێکی نایاب و دوور نیە لە ئادەمیزادەوە ؛ بەڵکو پەشیمان نەبوونەوەو پشت گوێ خستنی فەرمانی خوا شتێکی ناخۆش و نەفرین خوازە .

مامۆستا : زۆر جوانە ڕۆڵە گیان ، خوا مرۆڤی وا دروست کردوە کە تاوان بکاو بە هۆی ئارەزوو ونەفسیەوە هەڵبخەڵەتێ ، بەڵام ئەبێ پەشیمان بێتەوە .. کەواتە تێ کەوتنەکەی گرنگ نیە ، بەڵکو گرنگ پەشیمان بوونەوەکەیەتی .

چیە دایکی ئوسامە ئەڵێی شتێکت بۆ چووە بیڵێی
فەرموو بیڵێ .

فاطمەخان : پێنجەم دەرس بەلای منەوە ئەوەیە کە
حسابی نزیکیو دوری لای خوا وەچاکیو خراپی
بۆ خەڵك بەسراوە بە ئەندازەی نزیکیو دوری ئەو
کەسەوە لە پەیامو ڕاوێژی خوا ، ئەوەی فەرمانبەری
خوا ناکا ونزیك لە خوا نابێ هەمیشە دڵ پیسرو
خراپەکارە . ئەوەش ڕوو لەخوا بێ هەمیشە پاكو
پیاو چاکە ، ئەوەتە قابیل خراپو تاوانبار بوو چونکە
دوور بوو لە خواوەو فەرمانو تەکبیرەکانی خوای
خستبوە پشت گوێ .. وە هابیل کوڕێکی باشو
بێوەیو سەر بەچاکە بوو چونکە نزیك لە خوا بوو
وفەرمانو تەکبیرەکانی خوای لەسەر سەر ڕاگرتبوو ..

مامۆستا : بەڵێ ، خۆ خوای عالەمیان چی ئەوێ لە

ئێمه جگه له چاکەو پیاوەتی ، بەڵام خۆی دروستی کردوین‌و ئەزانێ بە چی وامان لێ دێت کە چاکبین ئەوەی بۆ ڕەوانە کردوین بە هۆی پێغەمبەرەکانەوە . خۆیشم شەشەم دەرس بەوە ئەزانم کە ئارەزووەکانی جووتیەتی ونەمری وسـامانداری وە تۆبەکاری هەر لەسەرەتای ژیانی ئادەمیانەوە لەمرۆڤدا هەیەو بگرە لەگەڵ قوڕەکەی باوکە ئادەم دا شێلراوە ..

غەریزەی (جووتیەتی) ـ الزوجية ـ واتە هاوسەرگرتن یەکەم بناغەی ژیانی ئادەمیزادانەیە نەك تەنها بۆ بەجێ هێنـانی ئارەزوی (جنسی) ، وە نەك تەنهـا لەبەر منداڵداری ونەوە خستنەوە .. بەڵکو خوای پەروەردگار وا ڕەنگی ئەم بوونەوەرەی ڕشتوە کە هەموو شتێك جووت بێ (١) ..

---

(١) « وَمِن كُلِّ شَيءٍ خَلَقنَا زَوجَينِ » .
« الذاريات /٤٩ »

چونکە دامەرزاوی و خۆشی و ئارام لەوەدایە کە هەموو شتێك لەسەر ئەو بەرنامەو شێوەیە بڕوا کە خوا بۆی داناوە جگە لەمەش حورمەت و ڕێزێکی هێجگار زۆر بەدی ئەکەین لەم چیرۆکەدا بۆ ئافرەت کە دوای دروست بوونی دایکە حەوا لە گشت فەرمودەو فەرمانێکی خوادا لەگەڵ باوکە ئادەم ناوبراوە (١) .

هەروەها غەریزەی (نەمری و مانەوە) ـ الخلود ـ ئەمەش جوان بە دیار ئەکەوێ لەسروشت و ـ فطرة ـ ی باوکە ئادەم و نەوەکانیشیدا کە هەمیشە مرۆڤ حەزی لە مانەوەو نەمردنە .. بێ گومان ئەمە شتێکی خوایی یەو سوچی کەسی تیانیە .

ئەوە بوو دیمان کە بەو فێڵە شەیتان توانی باوکە

---

(١) «یا آدَمُ اسْكُنْ أنتَ وَزَوجُكَ الجَنَّةَ...»

ئادەم بخەڵەتێنێ کە پێی‌وت :

ئەتەوێ درەختی ئەمریت پیشان بدەم ؟!(١) .

لە ڕاستیشدا ئەگەر ئەو مەراقە لەدڵی ئادەمیزاددا نەبێ هیچی بۆ ناکرێ‌و ناتوانێ هەڵسێ بە فرمانی خۆی .

هەروەها غەریزەی (سامان و مڵک‌داری) ـ التملك ـ ئەمیش لە سروشتی مرۆڤدا چاك ئاشکرایە کە هەمیشە حەز لە کۆکردنەوەی ماڵ‌و سامان ئەکات ..

---

(١) لە سورەتی « طـه » .

فَوَسْوَسَ إِلَيْهِ الشَّيْطَانُ قَالَ يَا آدَمُ هَلْ أَدُلُّكَ عَلَى شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ لَا يَبْلَى ﴿١٢٠﴾

وه هەمـان ئارەزووبوو کە بوە مایەی ئەوە کە باوکە ئادەم فەرمـانەکەی خوای لە یاد بچـێ‌و لەدرەختەکە بخـوا .. کە شەیتان ووتی موڵکی نەبڕاوەتان ئەبێ (١) .

ئەم ئارەزووەش هـەر پێویستی بە بەهێز کردنی توانای مرۆڤە بۆ ئاوەدان کردنەوەی کشت سەرزەوی .

وه هەروەهـا غەریزەی (ئایینداری‌و تۆبەکاری) ـ التدین ـ ئەم ئارەزووەش لە مرۆڤدا بنچـی داکوتاوەو زۆر جار ئەکەوێتە مەیدانی کارەوەو هێندێ جاریش ئارەزووەکانی تر ئەیکەن بەژێرەوە ..

وه بە زۆری لە دوو کاتدا دەرئەکەوێ :

یەکەم : لەکاتی تەنکانەدا کە مرۆڤ ئەپاڕێتەوە

---

(١) « هَلْ أَدُلُّكَ عَلَى شَجَرَةِ الخُلْدِ ومُلْكٍ لايَبْلَى ؟ » « طه »

وداوای ڕەحمو سۆزو بەزەیی لەخوائەکا ، دوایش کە ڕزکاری بوو پەشیمان ئەبێتەوەو ئەچێتەوە دۆخی جارانی ..

دووەم : لەکاتی ڕودانی گوناهو خراپەیەکدا لە دەست

مرۆڤێکی باش ...

کاتێك کە ئارەزووەکانی تر فرسەتی لێ دێنن و خراپەیەك ئەکا .. ئینجا بە پەلە پەشیمان ئەبێتەوەو تۆبە ئەکا ؛ وەك لەم چیرۆکەدا پەشیمانی باوكو دایکە گەورەمان بۆدەر ئەکەوێ .

ئوسامە : بە خوا دەرسی جوانمان خوێند بابەکیان ...

بە ڕاستی مرۆڤ ئەو پایەو پلە بەرزەی خۆی لەیاد ئەچێ و فەرمانی خواو جێکەداری خواپشت گوێ ئەخاو فیزو لوت بەرزی ئەکاو ئاگای لەدوژمنایەتی شەیتان وەزگاکەی بێ و شوێن بەرنامەو پرۆگرامی خـــوا

بکەوێ ؛ هەمیشە سەر بەرزو ڕوسوری لای خواو
لای مەردوم ئەبێ وە خـۆی تەنها بە بەرپرسـیاری
خوا ئەزانێ .. ئەم بیرە قول و فەلسەفە جوانە لە کوێ و
ئەو داسـتانە درۆییـانە لە کوێ کە دەمێ مرۆڤ
ئەکەن بە بەچکەی کرمو جانەوەرو ، دەمێ ئەیکەن
بە ڕۆڵەی مەیمون ؟ .. جـا توخـوا ئەگەر
ـ خوانەخواستە ـ باوە کەورەمـان کـرم ومەیمون
بوایە ، چۆن ئەمانوێرا لە عاـق جـانەوەرانیشـا
بڵێین « لەل » . دیارە مەبەسـتی ئەم شەیتانۆلکە
درۆچیانە تەنها ئەوەیە کە لە ڕێزی مرۆڤ کەم
بکەنەوەو بیخەنە بەرشەپۆلی نۆکەری خۆیانو شەیتانی
ئاغایان ..

لە کۆتاییشدا : بە ناوی هەموانەوە ڕێزو سوپاست
پێش کەش دەکەم ئەی باوکی بەڕێز ، وە لە خوا

ئەپاڕێمەوە کە تۆمان بۆ خۆشکا ؛ بۆ گەرم کردنەوەی گیان‌و هەست‌و هۆشمان بە زۆپای چیرۆکە قورئانیەکانت .. کە خوا ئەزانێ هەرکەسێك فریای ئەم جۆرە زۆپایانە نەکەوێ لەم دەشت‌و دەرو کێوو چیایانەدا ڕەق ئەبێتەوەو ئەبێ بەشەهیدی ڕێگای کێلیەتی‌و بێ کەسی ..

حەمزە : بەڵام ئەبێ دڵمان خۆش بکەی بەوەی کە ئایا نیازت وایە بمان حەوێنیتەوە لە سایەی چیرۆکی تری قورئاندا ... ؟!

مامۆستا ڕەحیم : خوا بکا ئێوەم بۆ خۆش بن‌و تەمەنمان وەفا بکا نیازم وایە ـ خوا کۆمەك بێ ـ لەم زستانە پڕ لەسەرماو سۆڵەیەدا ، ئەم چیرۆکە قورئانیانە بکەینە شەو چەرەمان تا خوا بەهارمان بۆ دێنێ ، ئەوسا لەسایەی لقێکی تری قورئاندا

ئەحەسێینەوە .. کە واتە تا چێژۆکی داماتوو خواتان لەگەڵ ...

« سُبحـانَ ربِّك ربِّ العزة عمّا يصفـون وسلامٌ على المرسلين والحمد لله ربِّ العالمين » .

بەم زوانە

چاوەڕوانی ئەڵقەی دووەمی ئەم زنجیرەیە بکەن

(نوح پێغەمبەر) درودی خوای لەسەربێ .

سەرچاوەکانی ئەم نامیلکەیە

(١) تەفسیری ابن کثیر — الحـافظ إبن كثير

(٢) في ظلال القرآن — سـيد قطب

(٣) نور اليقين — محمد الخضري بك

(٤) ارشاد الساري لشرح صحيح البخاري — للعلامة القسطلاني

(٥) قصص الانبياء — عبد الوهاب النجار

(٦) مـــع الانبياء في القرآن الكريم — عفيف طبارة

(٧) آدم — بهي الخولي

(٨) النبوة والانبياء — علي الندوي

(٩) فقه السنة — سيد سابق

رقم الايداع في المكتبة الوطنية ببغداد
٢٣٨ لسنة ١٩٨٠